

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ЗУІ

Протокол №2 від „28”лютого 2025 р.

Ф-КДМ-3

Міністерство освіти і науки України

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Кафедра філології

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота

**ПЕРЕТИН КОРДОНУ ТА БЕЗЗАХИСНІСТЬ У ПОЕТИЧНІЙ
ЗБІРЦІ ЛОВЕЙТЕІ ЛАЗАР ЛАСЛОВА "Feketemunka"**

Опріч Кінга Олександрівна

Студентка IV-го курсу

Освітня програма «Середня освіта (Мова і література (угорська))»

Спеціальність 01 Освіта / Педагогіка 014 «Середня освіта (Мова і література угорська)»

Рівень вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена на засіданні кафедри

Протокол № 107 / 14.10.2024.

Науковий керівник:

**Чордаш Василь Васильович,
доктор філософії, доцент**

Завідувач кафедри

**Берегсасі Аніко Ференцівна,
зав. кафедри, доктор габілітований, професор**

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 202_ року
Протокол № _____ / 202_

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ЗУІ

Протокол №2 від „28”лютого 2025 р.

Ф-КДМ-3

**Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II**

Кафедра філології

Кваліфікаційна робота

**ПЕРЕТИН КОРДОНУ ТА БЕЗЗАХИСНІСТЬ У ПОЕТИЧНІЙ
ЗБІРЦІ ЛОВЕЙТЕІ ЛАЗАР ЛАСЛОВА "Feketemunka"**

Рівень вищої освіти: бакалавр

Виконавець: Студентка IV-го курсу

Опріч Кінга Олександрівна

Освітня програма «Середня освіта (Мова і література (угорська))»

Спеціальність 01 Освіта/Педагогіка 014 «Середня освіта (Мова і література угорська)»

Науковий керівник: **Чордаш Василь Васильович,**
доктор філософії, доцент

Рецензент: **Маді Габрієлла Яношівна,**
доктор філософії, доцент

Берегове
2025

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ЗУІ

Протокол №2 від „28”лютого 2025 р.

Ф-КДМ-3

Ukrajna Oktatási és Tudományügyi Minisztériuma

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Filológia Tanszék

**HATÁRÁTLÉPÉS ÉS KISZOLGÁLTATOTTSÁG LÖVÉTEI LÁZÁR
LÁSZLÓ FEKETEMUNKA CÍMŰ VERSESKÖTETÉBEN**

Szakdolgozat

Készítette: Oprics Kinga

BA IV. évfolyamos magyar nyelv és irodalom

szakos hallgató

Témavezető: Dr. Csordás László,

Phd, docens

Recenzens: Dr. Mádi Gabriella,

Phd, docens

Beregszász-2025

Зміст

ВСТУП.....	6
I.ПИТАННЯ ПЕРЕТИНУ КОРДОНУ В ЛІТЕРАТУРІ	8
1.1ПРОБЛЕМА УГОРСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ПОЗА МЕЖАМИ КОРДОНУ.....	9
1.2.РОЛЬ ЛАСЛО ЛАЗАРЯ ЛЕВЕТЕЯ В ТРАНСИЛЬВАНСЬКІЙ ТА ЗАГАЛЬНОУГОРСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ.....	11
1.2.1.ЖИТТЯ І ТВОРЧІСТЬ ЛАСЛО ЛАЗАРЯ ЛЕВЕТЕЯ.....	14
1.2.2.НАЙВАЖЛИВІШІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЛІРИКИ ЛЕВЕТЕЯ В СУЧАСНІЙ УГОРСЬКІЙ ПОЕЗІЇ	22
ІІІ.РЕЦЕПЦІЯ ЗБІРКИ ВІРШІВ«ФЕКЕТЕМУНКА»В СУЧАСНІЙ УГОРСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ.....	23
ІV.ОБРАЗ ВРАЗЛИВОСТІ В ПОЕЗІЇ ЛАСЛО ЛАЗАРЯ ЛЕВЕТЕЯ.	27
V.ОБРАЗ ПЕРЕТИНУ КОРДОНУ ТА ВРАЗЛИВОСТІ У ВІРШАХ ФЕКЕТЕМУНКИ	30
ВИСНОВКИ	42
ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА.....	44
РЕЗЮМЕ.....	47

Tartalom

BEVEZETÉS	6
I.A HATÁRÁTLÉPÉS KÉRDÉSE AZ IRODALOMBAN.....	8
1.1 A HATÁRON TÚLI MAGYAR IRODALOM PROBLÉMAKÖRE.....	9
1.2. LÖVÉTEI LÁZÁR LÁSZLÓ SZEREPE AZ ERDÉLYI ÉS EGYETEMES MAGYAR IRODALOMBAN.	11
1.2.1. LÖVÉTEI LÁZÁR LÁSZLÓ ÉLETE ÉS MUNKÁSSÁGA.	14
1.2.2. A LÖVÉTEI-LÍRA LEGFONTOSABB KARAKTERJEGYEI A KORTÁRS MAGYAR KÖLTÉSZETBEN.	22
III.A FEKETEMUNKA CÍMŰ VERSESKÖTET FOGADTATÁSA A KORTÁRS MAGYAR IRODALOMBAN.	23
IV.A KISZOLGÁLTATOTTSÁG MEGJELÉNÉSE LÖVÉTEI LÁZÁR LÁSZLÓ KÖTETÉBEN.....	27
V. A HATÁRÁTLÉPÉS ÉS KISZOLGÁLTATOTTSÁG MEGJELÉNÉSE A FEKETEMUNKA VERSEIBEN.	30
ÖSSZEGZÉS.....	42
FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM.....	44
PE3IOME	47

BEVEZETÉS

A határok, akár fizikai, társadalmi vagy nyelvi eredetűek életünk részét képezik.

Jelölnek, elválasztanak, valaminek a végét is mutathatják, azonban a lehetőségek kapuját is kitarthatják, tapasztalatszerzésre adhatnak okot. A 20. illetve 21. században a kelet európai történelmi, politikai döntések sokasága végett ezeken a területeken, a határon való átkelés nemcsak földrajzi mozgást jelentett, hanem identitások közti váltakozást, munkalehetőséget, egzisztenciális keresést. Lövétei Lázár László *Feketemunka* című kötetében a felsoroltaknak ad hangot, nem harsányan, de annál inkább figyelemfelkeltőbben, lélekkel teli, iróniával dúsítva, személyes történetekkel és hangvétellel, riportokkal, kordokumentációként szolgálva.

A kötetben szereplő versek olyan térben mozognak, ahol a létbizonytalanság, a kiszolgáltatottság nemcsak fizikai állapot, költői kérdés, hanem nyelvi és főleg lelki valóság is valamint társadalmi érzékenységet is közvetítenek.

A szakdolgozatom tárgya A határátlépés és kiszolgáltatottság Lövétei Lázár László *Feketemunka* című verseskötetében, melynek során megvizsgáltam a határátlépés definícióját az irodalomban, a határon túli magyar irodalom definiálásának, Lövétei Lázár László életét, munkásságát, szerepét és annak fontosságát a magyar, valamint az erdélyi magyar irodalomban, a *Feketemunka* című verseskötet mondanivalóját, sajátosságait továbbá a határátlépés és kiszolgáltatottság megjelenését a műben.

A dolgozat célja, hogy rámutasson a külhoni magyarság mindennapjaira, sebezhetőségeire, a határon túli irodalom fontosságára, mondanivalójára és nehézségeire. Továbbá feltárni, miként jelennek meg a határátlépés különböző formái, illetve hogyan kapcsolódik ehhez a létélményhez a kiszolgáltatottság érzése A *feketemunka* című verseskötetben. Továbbá arra keresem a választ, hogyan jelennek meg Lövétei Lázár László erdélyi magyar író verseiben a határátlépés különféle rétegei nyelvi, szociális és identitást érintő síkon.

Az elemzés során figyelmet fordítottam arra, hogyan válik a határátlépés egyszerre szabadságvágygá és sebezhetőséggé, valamint milyen költői elemek segítségével jeleníti meg Lövétei Lázár László ezt az ambivalenciát, illetve milyen formában jelennek meg a tehetetlenség elemei és a lírai én a kiszolgáltatottság helyzetéből milyen módon valósítja meg a visszaemlékezést, az önreflexiót és a megszólalást. A verselemzések során a kisebbségi lét tapasztalataira, az identitáskeresés folyamatára, a *feketemunka* jelenségére és

ennek élményeire, a társadalmi realitására reflektálok. A téma vizsgálata nemcsak irodalmi szempontból lehet fontos, hanem társadalmilag, valamint etikailag is: átélni, megérteni, továbbadni és hitelesen leírni mindazokat a negatív tapasztalatokat, amelyekkel a '90-es években , a „hőskorban” dolgozók szembesítve voltak, nehéz feladat.

A munka során szakirodalmi forrásokat, tanulmányokat, irodalmi és személyes jellegű riportokat vettem igénybe.

I.A határátlépés kérdése az irodalomban

A Magyar etimológiai szótár alapján a határ szó definíciója valamilyen terület széle, szegélye; 'két birtok, megye, ország stb. közötti választóvonal', valaminek a szélső értéke, netovábbja'.¹ Az említett szó az irodalomban nemcsak földrajzi vagy politikai szempontból értelmezhető, hanem akár tágabb, pozitívabb fogalomként is. A különböző műfajok, nyelvezetek, stílusok, a valóság és a képzelet összessége is alkothat lezárást vagy átirányulást is. A határátlépés motívuma a magyar irodalomban történelmi, társadalmi és kulturális kontextusban is megjelenik. A magyarság múltjának számos traumatikus eseménye- a török hódoltság, a Habsburg uralom és a XX. század történései, a Trianon hozzájárultak ahhoz, hogy visszatérő témává váljon a kiszolgáltatottság és az identitásért való küzdelem.

A határon túli magyar irodalomban megjelent művekben a határátlépés élménye erőteljes érzésekkel párosul. Bodor Ádám Sinistra körzet című alkotásában az említett folyamat nemcsak fizikai, hanem valóság- és identitásváltással is együtt jár, jellegzetes hangulatot teremtve a regénynek. A mű anti-utópikus hangulatú, fő metaforája a határ és az itt végbemenő élet. Az alkotás legelején megjelenő Bocran ezredes az első, aki a lét-nemlét „határán” áll, de természetes, nem ember által alkotott határokkal is át van szöve Bodor Ádám regénye. Ilyen természetes választóvonalként szolgál a Sinistra folyó.

Dragomán György A fehér király című regénye egy olyan világot szemléltet, ahol határok sokaságába botlunk. Az apa megszegi az állam törvényeinek határait, ezért letartóztatják, majd a Duna - csatornához hurcolják, antikommunista nézetei miatt. A főszereplő Dzsátá édesapja elvesztése miatt hamar válik kisfiúból felnőtt férfivá, átlépve a gyermekkor küszöbét igen hamar.

Bányai János A „Határon túli magyar irodalom” integrációjának kérdései című kerekasztal beszélgetés során nagyon elgondolkodtatóan nyilatkozott erről: *„...a szó egyik lehetséges értelmezése szerint a határ valamit lezár és elválaszt. De gondoljuk meg, hogy a határ szavunknak van más jelentése is. Például, hogy valaki kiment a határba és körülnézett, vagy átment a határon. Azon nyomban, mikor kiment a határba és körülnézett, többé nem érvényes az, hogy elválaszt, vagy leválaszt, hanem az érvényes, hogy nyitott, ha nyitott, akkor vannak távlatok, és valameddig el lehet látni, és elég messzire el lehet látni kinn a határban,*

---

¹ Magyar Etimológiai szótár

*legalábbis mifelénk a síkságon. És abban a szókapcsolatban is, hogy átment a határon jó a nyitottságra gondolni, a határ átjárhatóságára...”*²

A gondolatmenet hallatán a határátlépés fogalmának jelentése egyénenként eltérhet, helyt állhat negatív vagy akár pozitív metaforaként is.

1.1 A határon túli magyar irodalom problémaköre

Az irodalom fontos szerepet játszik a közösség összetartásában, gondolatainak megnyilvánulásaiban, a kor leírásában, fájdalmainak és boldog pillanatainak kivetítésében és a személyiség fejlődésében. Felelősséget vállal egy nemzetért, ez az érzés pedig a magyar irodalom egyik mozgatórugója is lehet. Zrínyi Miklós Szigeti veszedelmén vagy Gárdonyi Géza Egri csillagok című regényén át, Ady Endréig, Illyés Gyuláig és a huszadik századi, modernkori magyar költőig a felelősségérzetet a magyar nemzetért, a szellemi összetartozás és a szabadság iránti vágy jelen van.

A határon túli magyar irodalom fogalom születése egy politikai döntés, a Trianon miatt következett be és vált ismerté. A Magyarországtól elcsatolt területek más országokhoz kerültek, de a kívül rekedt közösségek megtartották identitásukat és ápolják, tanítják valamint tovább adják a magyar hagyományokat és kultúrát.

A romániai magyar irodalom fejlődését jelentősen befolyásolta az a történelmi tényező, hogy 1541-től 1867-ig Magyarországtól elkülönülő részként létezett. Miután újra egyesült Erdély legjobb művészei Budapesten állták meg a helyüket, de a Trianon után is létezett erdélyi magyar irodalom. 1921-ben már megjelent a Kiáltó szó című röpirat, amely Kós Károly tulajdona volt majd 1924-ben vezetésével létrejött az Erdélyi Szépmíves céh nevű kiadóvállalat, 1926 nyarán pedig megalapították a Helikon írói munkaközösséget, amely a Nyugat szellemével azonosítható.³

A II. világháború után az erdélyi magyar irodalom forradalmi romantikával telt művekkel, sematizmussal állt elő, valamint a marxizmus és a népiesség eszméit hirdették. Jelentős alkotók voltak ebben a korszakban: Nagy István, Szemlér Ferenc, Horváth Imre, Horváth István, Kós Károly, Csehi Gyula Endre, Gaál Gábor, azonban az utánuk következő generáció alakjai voltak azok, akik meghatározták a napjaink irodalmának főbb irányvonalait.⁴

---

² A határon túli magyar irodalom integrációjának kérdései, kerekasztal beszélgetés, 2001

³ Görömbei András: 2001: Kisebbségi magyar irodalmak

⁴ Görömbei András: 2001: Kisebbségi magyar irodalmak

A hatvanas, valamint hetvenes évek politikai törekvései ellenére az erdélyi magyar irodalom rendkívül sikeres lett, alkotásaik témáinak középpontjában a nemzeti önismeret, a nyelvhasználatához való jog, a személyiség és a hatalom közötti kapcsolat, valamint a kisebbségi magyarság történelmének bemutatása állt. Keserűségekről, nehézségekről, bizakodásról és a remény sugarainak megtalálásáról szóltak az újonnan megszületett irodalmi alkotások.

A hetvenes években megalakult a „sajátosság méltóságá”-nak elmélete, amely Gáll Ernő és Sütő András nevéhez fűződik.

A nyolcvanas évekbeli Romániában a politikai törekvések a magyar anyanyelvűek számára kedvezőtlen helyzetet hoztak létre, melyek hatására a megjelent műveket Erdély helyett Magyarország területén kerültek publikálásra, illetve számos költő is emigrált az országból. A kor jelentős alakjai közé tartozott Bodor Ádám, Kocsis István, Csíki László, Király László, Kányádi Sándor, Beke György, Szabó Gyula, Fodor Sándor.⁵

Görömbei András: A kisebbségi magyarság és irodalma az ezredvégen című tanulmánya hangsúlyozza, hogy a kisebbségi magyar irodalom nem csupán a nemzeti irodalom „peremvidéke”, hanem önálló létjogosultsággal bíró, sokszínű rendszer, amelynek témái (identitás, nyelv, elvándorlás, politika) sajátos irodalmat teremtettek. Ugyanakkor rámutat arra is, hogy e művek gyakran „kettős mérce” szerint kerülnek megítélésre: egyrészt a magyar nemzeti irodalomhoz való hozzájárulásuk, másrészt az adott kisebbségi kontextus (erdélyi, felvidéki, vajdasági stb.) alapján. Az alkotásokban megjelenő sajátos nyelvhasználatok „háttér-jelentéssel teltek meg.” Az irodalmi alkotások témáit az anyanyelvhez való ragaszkodás, a magyar kultúra és a történelem alkották.⁶

A magyar irodalom fejlődése és a kisebbségi magyar irodalom alakulása közötti legfőbb eltérést a fáziskülönbség jelentette. A külhoni művekben jellegzetességek tárhatóak fel. A kisebbségi magyar irodalom jellemzői közé sorolhatóak a parafrázisok, nyelvjátékok, szómetszések.

Szirák Péter: A regionalitás és a posztmodern kánon a XX századi magyar irodalomban című tanulmányában a magyar irodalom történetéről a következőképp vallott: „... *A hagyománnyal való együttalkotas, a kulturális önidentifikáció és önreflexió folyamata, amelynek elkerülhetetlen eleme a múlt jelenvalóvá tévése, újraalkotása, vagyis kanonizálása. A kanonizáció rekonstruál újraalkot, újraformál) egy múltat, ami az adott közösség kulturális identifikációjának kialakulását, illetve ellenőrzését befolyásolhatja. A*

⁵ Görömbei András: 2001: Kisebbségi magyar irodalmak

⁶ Görömbei András: 2000: : Nemzetiségi magyar irodalmak az ezredvégen

kánonok (szövegek és kontextusok: szemléleti paradigmák, interpretációs szabályok, szociális vonatkozások) valamilyen módon jelenvalóvá teszik az örökséget, azaz meghatározzák önmaguk eredetét is, meghatározzák azt a „Jelöltet”, amelynek birtokában az adott közösség saját igazságát magáénak tudhatja. A kánonok mindig a tradíció „reflexívvé válásával” módosulnak...”⁷

Ezeket a “kánonokat” azonban a külső tényezők is befolyásolják, melyek miatt nem csak korszakokra oszthatóak, hanem régiókra is. Területenként eltérő lehet a nyelvhasználat, az oktatás, a kulturális sajátosságok. Emiatt a különböző kanonizációs csoportok célja, jövője és múltja nagyban különbözhet, éppen ezért a „kánonok regionalitása” irodalomtörténeti probléma.

Bertha Zoltán Pillantás a mai erdélyi irodalomra elnevezésű munkájában a határon túli irodalom legfontosabb kérdésének a teljes / csak egy identitás megtartásának lehetőségességére keresi a választ. Jogos-e úgy szemlélni az erdélyi, kárpátaljai, szlovákiai magyar irodalmat, mint a magyarországit, hiszen a tradíciók, kulturális és nyelvi értékek a mai napig fennmaradtak, ugyanakkor az adott ország sajátosságai is valamennyire beszívárognak a mindennapokba.⁸

A külhoni irodalom egyedülálló és értékes része a magyar irodalomnak, amely teljesebbé és sokszínűbbé teheti azt.

1.2. Lövétei Lázár László szerepe az erdélyi és egyetemes magyar irodalomban

Lövétei Lázár László a kortárs erdélyi és egyetemes magyar irodalom meghatározó alakja. Nemcsak költőként, hanem szerkesztőként is jelentős szerepet játszik a terület irodalmában. Költészetében megjelenő témák közé tartozik a kisebbségi élet sajátosságai, az erdélyi lét tapasztalatai, a nyelv határai. Munkásságainak stílusára jellemző a nyelvi játékoság, az ironia, mely párosul a komolysággal és olykor a filozófiai mélységekkel is. Alkotásain keresztül megjeleníti az emberi lélek kétségbeesettségeit, sebezhetőségeit és szerethetőségeit, a tájat, mely az otthon nyugalma árnyékát átszőve a politika és a gyorsuló világ által létrehozott feszültségekkel. Versei egyszerre hoznak megnyugvást az ember számára és felvilágosodást, megdöbbenést és aggodalmat a századunk történései felé.

---

⁷ Szirák Péter 1999: A regionalitás és posztmodern kánon a XX századi magyar irodalomban, Literatura 25évf, 3.sz. 1999/ 396-415

⁸ Bertha Zoltán 1996: Pillantás a mai erdélyi irodalomra. Bárka /1996,3-4

Kabdebó Lóránt *Az idillben élő szörnyek* (Közelítések Lövétei Lázár László költői világához) című munkájában a következőképp nyilatkozik Lövétei Lázár László munkásságának szerepéről: „*Erdélyi barátaimmal beszélgetve, többen legjobb költőjünknek tartják Lövétei Lázár Lászlót. Ahogy mélyébe hatolok verseinek, amint beszédmódjának Horatiustól meg Arany Jánostól eredeztethető megszólalási módjára mind jobban kezdek figyelni, ahogy életem eseményeivel egybevettem bukolikusnak nevezett, családi körünkbe fogható indulatos verseit, egyre jobban rájöhetek, mennyire benne szól a létezésünk keserű, mégis reményre is hajló, rejtett, mégis felfejthető végiggondolása.*”⁹

A költő gondolatainak és világlátásának művein keresztül megnyilvánulása az olvasó számára érzékeltetheti, hogy egyfajta tükörbe nézhetünk versei olvasásának segítségével, az író szavai rezonálnak a befogadó saját élményeivel. Lövétei Lázár László alkotásai arra készítetnek, hogy önmagunkba forduljunk és fókuszáljunk életünk folyamataira, felfigyeljünk fájdalmainkra és megtaláljuk reménységünk sugarait.

Alkotásaiban érezhető a vég motívuma is, amely azonban gyorsan párosul az új élet kezdetének szimbólumával.

„*Ha van csodaként elmesélt vers a magyar lírában, akkor az Alkalmi első darabja: Világtörténet Vica lányomnak. A mottóvá emelt alcímével: „hogy ne féljen a Sötét Várostól”*”- írta Kabdebó Lóránt *Az idillben élő szörnyek* (Közelítések Lövétei Lázár László költői világához) munkájában, Lövétei Lázár László következő verséhez:

*kezdetben csak kő vala
s volt egy pici ablaka
s pókháló se volt azon
a parányi ablakon
egyszer (hétfő lehetett?)
az Úristen belesett
az ablakon – s a sötét
majd' kibökte a szemét
nosza gyertyát gyújt hamar
ugyan biza mit akar?
s innét már te is tudod
a teremtés-akciót:*

---

⁹ Kabdebó Lóránt 2019: *Az idillben élő szörnyek* (Közelítések Lövétei Lázár László költői világához) Forrás 51évf./2019 10.sz. 59-65

hogy teremtett sok-sok ezt
utána meg sok emezt
és teremtett lelkeket
és hogy mi vagyunk ezek
és teremtett egy falut Szentdomokos-alakút
s persze mást is... várakat
s várak alá utakat
és hogy ez a sok-sok út
az idők végébe fut
midőn minden kő leszen...
no de ne búsulj ezen –
kezdetben is kő vala
s volt egy pici ablaka
s ha belestünk odaát
láttuk Isten Városát

Csíkszentdomokos, 2015. február 16.¹⁰

Lövétei Lázár László művészetének témái között fellelhető a költői unalom is. Sajátos hangvételűvé alakítva, egyfajta hagyomány feldolgozása és továbbadása formájában új költői nyelvet teremtve ezzel magának.

„Az unalom (...) Lövétei költészetében nem egyenértékű az unatkozás állapotának körülményével, ennél ugyanis jóval összetettebb jelenségről van szó, s ennek leszűkítése a kortárs költő verseit egy igen keskeny értelmezési mezsgyre terelné, aminek már csak a megidézett költői textusok sokszínűsége is ellentmondani látszik. Lövéteinél az unalom körülírása sokrétű, ugyanakkor rendkívül nagyszabású – hiszen az irodalmi hagyomány tetemes részét aktiválja – poétikai szervezőerő.” - írta Dobás Kata Arany unalom, Az unalom költői hagyományának továbbélése Lövétei Lázár László költészetében elnevezésű munkájában.¹¹

A költő által feldolgozott unalom szó túlmutat a hétköznapi jelentésen, a semmivé válás határának az átlépését is jelentheti, amely szintén egy reménysugár a feszült helyzet meglétekor. Ugyanakkor az ambivalens érzései kirajzolódni látszanak, ahogy ezt az Ecloga- féle költeményében is olvashatjuk:

---

¹⁰ Kabdebó Lóránt 2019: Az idillben élő szörnyek (Közelítések Lövétei Lázár László költői világához)
Forrás 51évf./2019 10.sz. 59-65

¹¹ Dobás Kata:2010: Arany unalom, Forrás 42 évf 9 sz/2010, 5-12

„...Írni ilyen kis ecloga-félét,
/vagy le se szarni...”

Farkas Wellmann Éva „Felszabadult költészet, a kísérletezés nyitottságával” című írása Lövetei Lázár László *Zöld. 12 ecloga* című kötetéről mélyreható elemzést nyújt a mű szerkezetéről, tematikájáról és stiláris sajátosságairól. A kritika hangsúlyozza a Zöld provokatív, újszerű stílusát, mindezek mellett megtartva a Löveteire vonatkozó stílusjegyeket, az iróniát, a modernkori keserőségekkel való szembesülést és a rejtett reményt.¹²

„Lövetei a Feketemunkában domborítja ki „földijeivel” való kommunikációját, itt érhető tetten az leginkább, hogy Lövete bányavidék volt egykor. A kilencvenes évek mindennel kecsegtető kilátástalanságának munkáslétét, az elhangzó szófoszlányokat és saját tapasztalatokat is megjelenítő Feketemunka az utóbbi idők erdélyi magyar költészetének egyik legkülönlegesebb kötete.”- nyilatkozta Tompa Gábor.¹³

Lövetei költészetének központi helyét foglalja el a klasszikus műformák közül az eclogák modernkori köntösbe bújtatása. Írásaival jelképezi az irodalom iránti hűségét, az alkotások tartalma pedig merészséggel, iróniával és valósággal van átítva. Munkásságának fontos ága az önreflexió és az egzisztenciával kapcsolatos témák feldolgozása. Szerkesztőségében szem előtt tartotta az erdélyi és az anyaországi magyar irodalom irányvonalait valamint a személyes tapasztalatai által feldolgozott téma, a kisebbségi létből fakadó kihívások ihlette alkotásokkal közösségformáló alakká vált.

1.2.1. Lövetei Lázár László élete és munkássága

Élete

Lövetei Lázár László 1972.február 2.-án született a Románia területén lévő Hargita megye Lövete községében. 1976 és 1986 között végezte el elemi iskoláját, szülőhelyén. A székelyudvarhelyi Dr. Petru Groza (ma már Tamási Áron) líceumban folytatta tanulmányait majd a kolozsvári Műszaki Egyetem diája volt, 1990-1992 között. A továbbiakban a Babeş–Bolyai Tudományegyetem hallgatója volt, magyar–román szakon tanult 1993-ban és 1998-ban.

Boros Csillával kötött házasságot 1998-ban. Csíkszentdomokoson él feleségével és három gyermekével, Júliával, Évával és Lászlóval.

Munkássága:

---

¹² Farkas Wellmann Éva:2012 , Felszabadul költészet a kísérletezés nyitottságával, Bárka 20.évf. 2. sz. /2012 , 107-108

¹³ Sánta Miriám : 2023 Lövetei Lázár László: „az irodalmat bármire lehet használni” Maszol

1991 óta jelennek meg munkásságai erdélyi és magyarországi folyóiratokban. (*Helikon, Látó, Székelyföld, Alföld, Tiszatáj, Forrás, Nappali ház, Pompeji, Élet és irodalom, Holmi, 2000, Kortárs, Magyar Napló, Jelenkor* stb.)¹⁴

1997-ben megjelenik első kötete Kolozsváron, az Erdélyi Híradónál (Előretolt helyőrség könyvek) A névadás öröme címmel. Nagy sikert aratott, olyan irodalmi kritikusok is felfigyeltek rá, mint Fried István. A verseskötet címe több jelentéssel bír, nem csupán a szó szerinti elnevezésre utal, hanem a Költő azokat a történeteket alkotja újra, amikor a nyelvvel birtokba vehetjük a valóságot, az emlékezést. A karakán történetek, az egyedi lírai hangnem és az erős mondanivaló uralja a verseket. Témái között szerepet kap az unalom létállapota és a mindennapok egyhangúsága, reagál a kulturális kontextusokra. Olyan érzelmeket bújtat pozitív értelemben, mint a naivitást, megőrizve a vers borúsabb hangulatát. („*A naivitást megbecsülendőnek/tartom. Olyan jól felszerelt./Kár, hogy legkésőbb /bérmáláskor/vége van neki. Azután már /olyan művi. A naivitás, az más / (És nem szokás megemlékezni róla.) //Az építőkövek leporolása /továbbra is az én tisztem./De a nosztalgiát itt nem kellene /belekeverní. Ez himnusz. /Nem kellene elrontani. /Még tiszta. (De már nem fehér.)*” *Feladvány egy értékről*) A reménység, mint az emberi lélek éltetőjének jelenléte a hétköznapiakban burkoltan vehető észre a kötetben. A versek hangulata olykor melankolikus és elmélkedő, többszöri elolvasásra azonban megjelenik a nem kimondott hit és a reménység fogalma valamint a vágyakozás érzése a jobb jövő felé. („*A jobb is jön Mert ha nem jönne, nem jutna eszembe. /Vagy nem ennyiszor, és nem így, hogy: /lám, ez jobb, mint úgy általában. /És egy kicsit a bójákon túli. /Ilyenkor hajlamos vagyok /átfordulni a misztikába. /Ha csak egy kis időre is. /Mert az a bójás rész: határzóna. //és mégis átjutott rajta. /De hogy nem véletlenül, /ezt már /csak remélem. /És ez olyan kínai kancsós.*”)

A kötet megismerése során az olvasó nemcsak passzív befogadóvá, hanem aktív résztvevő is válhat. Szilasi László egyetemi docens és József Attila díjas irodalomtörténész a Lövétei Lázár László: A névadás öröme című kritikájában azt írja: „*A versszöveg ebben a kötetben egy mögöttes történet terméke, végkifejlete. A textus e történet – mint kontextus – megkonstruálása nélkül érthetetlen. Ám az olvasó által létrehozott történet igaz vagy hamis volta ellenőrizhetetlen. A felelősség hangsúlyozottan az olvasóé, s ennek tudata mindvégig lassú olvasásra késztet.*”¹⁵

Csíkszeredában, a 2000 években lát napvilágot második kötete, a Pro-print könyvkiadónál Távolságtartás címen. Az alkotásnál a modernség jegyei lelhetőek fel. Az

¹⁴ MMA Akadémia : Lövétei László

¹⁵ Szilasi László: 2002: Névadás öröme, Látó, 13évf. 4.sz. 2002/ 113-114

élet apró történéseinek fontosságával, a belső feszültségeivel, az én döntéshozatalával, annak következményeivel, a mindennapok képeivel, a példázatok által megfogalmazott tanulságokkal foglalkozik. A versek gyakran csattanóval, a döntés meghozatalával zárulnak.

Pieldner Judit Belső vizeken kalózkodó (megjegyzések Lövetei Lázár László: Távolságtartás című kötetéhez) munkájában pontosan és lényegretörően foglalta össze az alkotást: *„A kötet a készülődés (nem pedig a készenlét) állapotrajza. Ebből eredeztethető a szövegekben létrejövő feszültség, mondhatni „statikus izgalom”. Az állóképek, zsánerek (a „fülketörténetek” majdnemtalálkozásai, kudarcba fúló párbeszédkísérletei), valamint a reflexiók modalitása - kevés kivétellel, amikor az emlékezés is tematizálódik, például a Tettvágyat ébreszt az emlékezés című, két versből álló miniciklusban -, a jelen idő és a feltételes mód. Mindig a pillanat feszültsége a döntő. Ezen áll vagy bukik a kimenetel - ami pedig kérdéses, legalábbis nem témája a szövegeknek, hiszen mintegy felfüggesztődik a jó értelemben „poénos” zárlatokban.”*¹⁶

Lövetei harmadik kötetete a Két szék között címet kapta, amely 2005-ben jelent meg Pozsonyban a Kalligram kiadónál és az egyik legerősebb, legsikeresebb műve. Az alkotás témája a hallál és az elmúlással való szembenézés, a lélek gondolkodása az életről.

Rákbetegsége mindennapjait varázsolja versformává, megtartva a rá jellemző lírai alkotó stílusát, a humort, az öniróniát, a rejtett reménységét azonban egyfajta félelmet és borzongást kelt az olvasóban. Nem ír testi fájdalmairól, nincs arra utaló sor, hogy önsajnáltatást szeretne gyakorolni, mégis szörnyülködést és mélységes bánatot érezhetünk a versek olvasása közben. Az “unalom” metaforája fellelhető a versekben, azonban más köntösbe bújtatva, melankolikus és kicsit depresszív hangulattal. A Semmi baj című versében utal arra, hogy rendben van a tétlenség : *„Nincs semmi baj, ha egy napig tudok /nyugodtan ülni, szinte boldogan...”*, az elmúlás, a gondolatnélküliségéből egzisztenciális bizonytalanság szólal meg, mintsem félelem: *„Nem jut eszembe semmi érdekes, /és nem tudom, hogy akkor most mi van... /S hogy mégis mit csinálok egy napig, /miért hiszem azt, hogy kibírhatom, /hogy mikor hagyom abba az egészséget, /azt egész egyszerűen nem tudom — ”*, a vers további folytatása és zárómondata beletörődést jelez bensőséges hangvétellel átítatva *„csak ülök itt már szinte boldogan, /s véletlenül most éppen egyedül: /hogy tényleg semmi baj nincs egy napig, /az egy nap alatt úgyis kiderül...”*

A kötet verseiben érezhető a lírai én elmúlásának veszélye, mégis olyan nyugodtsággal ír, a mindennapi tárgyokról, az átlagos dolgokról, hogy felhívja a figyelmet

---

¹⁶ Pieldner Judit: 2001:Belső vizeken kalózkodó: megjegyzések Lövetei Lázár László: Távolságtartás című kötetéhez

szelíden arra, hogy mindent meg kell becsülni: „*Szenteld meg minden napodat. / Ha hétfő van, vagy keddre kelve/ te lennél az egyedüli, / Akinek semmihez nincs kedve, / akkor se félj: minden sovány,/ kibőjtölt percre, napra, évre / következik egy új, kövér ...*” (Tíz parancsolat, Töredék III)

“Lövétei saját tárgyának érzései a vashatost,- írja Demény Péter- s mélyen jellemző, hogy a róla írott vers harmadik szakasza egy biblikusan szenvedélyes sorral indul, amely azonban a mindennapiságban folytatódik: „*Utánam már a vízözön. / Egy egész délelőtt / vártam, hogy majd csak érte jön / valaki, s mindent megköszön. / De aztán mégse jött.*”¹⁷

A kötet címe az élet és a halál közti létre utal, a költeményekben érezhetőek József Attila stílusjegyei, Dsida, majd Kosztolányi is, -írja Vincze Ferenc Lövétei Lázár László: Két szék között nevű munkájában - s lassan kikerekedik egy modell, egy kisebbfajta kánon, melyet szövegek építenek szövegekből.¹⁸

2009-ben jelent meg az Arany versek. Széljegyzetek Arany Jánoshoz és ugyan ebben az évben napvilágot látott az Árkádia féle. Válogatott és új versek munkája is. Az utóbbiban találkoznak a klasszikus és a kortárs irodalom jegyei, létrehozva egy különleges művészi világot. A kötetben eclogák és versek találhatók, melyeknek gyakori szereplői a *Pásztor* és a *Költő*. A mű sajátosságai közé tartozik a Lövétei féle irónia és a mélyebb gondolkodásra sarkallás.

„*Lövétei Lázár László ugyanazzal a fényes stilisztikával és lenyűgöző mesterségtudással megy a történendők elébe, mint amivel tagad, gúnyolódik, ironizál. Talán csak három dolog létezik, ami bármikor meggyőzheti az embert: a rettegés, a remény és a szeretet. Fokozhatatlan bőkezűség ez a természet királya részéről – ilyen gazdagság láttán örült gyengeség volna a semmire áldozni a talentumot. Lám, a messzire került, kimerített Árkádiából (vagy valami afféle tájékról) hazatartva józanodik az utazó, s azt kéri az Úrtól, hogy engedje megtalálni a választ csodáját (Mindenszentek után).*”- írja Kelemen Lajos a Ki az ott a keresztútnál (Lövétei Lázár László: Árkádia féle) munkájában.¹⁹

2011-ben az Erdélyi Híradónál Kolozsváron Zöld címmel jelent meg alkotása valamint ugyan ebben az évben adta ki a Tizenkét vers, tizenkét grafikát Csíkszeredán a Pro-print kiadónál. A Zöld (12 ecloga) című kötet felépítését tekintve egy Horatiustól származó idézettel és egy Nulladik eclogával (Előszó helyett) kezdődik és a Vendég eclogával (utószó

¹⁷ Demény Péter: 2006, „Valami egyszerű hakni” Jelenkor, 49.évf, 3.sz., 2006/ 327.

¹⁸ Vincze Ferenc:2005, Lövétei Lázár László : Két szék között Kortárs, 50.évf, 1sz, 2006

¹⁹ Kelemen Lajos:2009 :Ki az ott a keresztútnál? Lövétei Lázár László : Árkádia féle, Kortárs, 54 évf, 5 sz 2010

helyett) zárul, szintén egy Horatiustól származó idézettel. A kötethez tartozó illusztrációt Lestyán Csaba készítette.

A mű ábrázolja a bukolikus költészetet, az iróniát, az önreflexiót, a huszonegyedik század természettel való kapcsolódását, a modernizáció folyamatait mindezt melankolikus, enyhén filozofikus és székelyes hangulatban. Hexameterekbe zárt trendi, gúnyos, játékos, angol szavak (kecskeszagú lájf, Greenpeace, Kaschmir-Goldot, sms e-mail) párbeszéddek és tanítások, tájleírások (*Mekkora hangon tud csicseregni a fránya pacsirta így kora reggel! zeng az egész legelő a dalától.../....s hogy csobog itt, a karám végében a hús patakocská!)*²⁰ találhatóak benne, mindezt olyan szereplők segítségével bemutatva, mint a Pásztor, a Költő, a Laptop vagy az Obeliszka. A modern kor mozgalmait jeleníti meg az antik görög eredetű lírai műfajjal, a múlt és a jelen frissítő találkozását érvényesíti. A humoros történetei a természetben játszódnak, ezt erősíti a Zöld cím is. Eclogái előtt olyan híres szerzők idézetei állnak, mint Hölderlin, Vergilius, Horatius, Bión, Csokonai Vitéz Mihály, Moszkhosz, Dante, Kosztolányi Dezső.

A jelenkor feszültségeit ötvözi az ecloga stílusával, a bukolikus formát a modern tartalommal.

A Pásztor és egy Laptop beszélgetésével szembesülhetünk a kötet Hatodik eclogájában. A kellemetlen helyzetet épp a két ellentét okozza: „*LAPTOP Mért kínoz még itt, a fenyőfa tövében is engem? / Nem hiszem el, hogy unatkozol: annyi csodálnivaló van / errefelé: fű, gomba, bogár, mélyzöld mohaszőnyeg... // KÖLTŐ Márpedig elhiheted, mert korpa közé keveredtem: / nem hagy nyugton a tetves szakmai ártalom itt se –...*”²¹ A meglévő feszültséget tovább tetőzi a “Költő” azon gondolata, hogy az irodalomnak jót tesz-e a teljes szabadság vagy a költészet célja esetleg a formákba zárt szabadság és az iránta való vágynak a kifejezése lenne? “*Költő: .... Írom a hexametert, de szegény olyan „élre vasalt”, hogy/ tüskés mértani rendbe szorul be az emberi elme. // LAPTOP /És abban mi a jó, ha madárként egyre csaponghat? //KÖLTŐ/ Jaj, ne csináld már! Nem tudod, ejsze, mit ér a szabadság? / Például: megnézed, hogy mire jó a horoszkóp...// LAPTOP/ Bölcs filozófia, csakhogy az erdei lét bonyolultabb...*”²²

A játékoság is fellelhető a verseskötetben. Kemsei István írja, hogy: „Játék az Arany Jánostól átszeretett, trochaikus lejtésű tizenkettős mondandót felerősítő lehetőségeivel (*Kilencedik ecloga*), játék a kollázstechnikával a *Vendég-eclogában*,

²⁰ Lövétei Lázár László: 2011: Zöld, Fiatal Írók Szövetsége

²¹ Lövétei Lázár László: 2011: Zöld, Fiatal Írók Szövetsége

²² Lövétei Lázár László: 2011: Zöld, Fiatal Írók Szövetsége

amelyben olyan klasszikusok sorait szerkeszti össze remekművé, egységes eclogává, mint Goethe, Xenophanész, Propertius, Jékely Zoltán, Theokritosz, Janus Pannonius, Tibullus, Ovidius, Horatius, Theognisz és Bión. Könyörtelen játék, ami minden kétséget kizáróan nem művére megy.”²³

2012-ben Damó István rajzaival, a Gutenberg kiadónál, Csíkszeredán jelent meg Lövétei Lázár László nullától hat éves korig ajánlott, gyermekeknek szóló kötete, amely a *Lázár-kert* címet viseli. Főszereplői közé tartozik egy „hangyalányba” szerelmes Levi, Béci, aki récéjét „cipőfűző-gilisztával” táplálja, Vica és Julcsi. A versek rímes dallamossága, a kidolgozott képes színessége figyelemfelkeltést és különlegességet kölcsönös az alkotásnak.

²⁴*Alkalmi*, ezt a címet viseli 2016-ban Kolozsváron, a Sétatér Kulturális Egyesületnél megjelent műve. Fókuszban az elmúlás, a már megtörtént események és a jövő kérdéseivel való kacérkodás áll. A kötet versei nagy idősavot ölelnek magukba, 2003-tól 2016-ig terjedő szakaszt. Utalásokat tesz a Két szék közötti verseskötetére (*A „Két szék között” egyik példányára* , *Póetai recept a „Két szék között”-höz*) , „ *elköszön a Zöld című kötetétől*” (*Pótecloga*) , szeretteihez szól benne (*Gyerekszoba : 1Julcsi, 2 Vica, 3 Lacika, Idill (Csillának), Zúg a Za folyónak árja (édesanyjának), Köldök (Király Lászlónak Álmodott verséért) , Veronál helyett (Fekete Vincének) Születésnapí rondó-féle (Buda Ferencnek)*) és valamilyen eseményt vagy ahogy a címében szerepel, alkalmat tár elénk, néhol képvers formájában. (*apa és lánya, Városnézőben, 3 mandulafa: 1 Fényképen kivirágozva, 2 Faiskolában, 3 Halomban*)

A Miféle harag 2019-ben látott napilágot Budapesten egy pályázatnak, A Kárpát-medencei Tehetséggondozó Nonprofit Kft, Előresorolt Helyőrség Íróakadémia keretei között. A kötet verseinek hangulata pesszimista. Reflektál a huszonegyedik századi ember természet iránti igényére, a hanyatlásra, az ürességre és arra, hogy szorosan engedjük el a múltat és nehezen a jövőt. Az alkotás két ciklusból áll, a Zöldből és a Sivatagból, melyek zöld valamint homokszínű betűvel íródtak.

A Miféle harag öklogái azt dolgozzák fel, hogy mennyiben fikcionalizálódik a veszély, és ezzel párhuzamosan milyen mértékben és hogyan referencializálható az ökokatasztrófa folyamata az irodalomban.²⁵

²³ Kemsei István: Lövétei Lázár László : Zöld, 2011

²⁴ Lövétei Lázár László:2012: Lázár-kert, Gutenberg, 2012

²⁵ Smid Róbert:2019, Lövétei Lázár László: Miféle harag, Előretolt Helyőrség, Kortárs 2019/107-109

A költő a kortárs költészetben egy elterjedtebb gyakorlatot választ: a régebbi alkotásait újraolvassa, átdolgozza és hozzácsatolva frissebb verseket jeleníti meg újra. Ezzel az eljárással az olvasót „aktivizálja”, hiszen arra ösztönzi, hogy „vegye át” az alkotást még egyszer, ezzel pedig új jelentések jöhetnek létre és mélyebbé alakulhat a mondanivalója.²⁶

Fekete munka címen jelent meg 2021-ben, a Kalligram könyvkiadónál verseskötete, amellyel “tartozott az övének”, amiben leírja fiatalkori magyarországi feketemunkásként töltött élményeit és maradandó érzéseit, a hétköznapi nyomottságát, kiszolgáltatottságát. Feszültséggel, történetekkel teli alkotás, amely szarkazmussal és igaz történetekkel van kiegészítve.

Két évvel később, 2023-ban újabb művét adta ki a Kalligram-Bookartnál, melyet Zákeus fügefájaként publikált. Az alkotás Lövétei Istenkeresésének megfogalmazásáról szól, főszereplői közé tartozik Zákeus és Tektón valamint a Fügefa. Három nagyobb részre osztható. A hit és az identitás kérdéseit boncolgatja, bibliai idézeteken és történeteken keresztül. Folyamatos értelmezés figyelhető meg, a Fügefa mondanivalóját Zákeus, Zákeusét Tektón, a görög rabszolga segítségével mélyíthetjük el.

Mondanivalóját tekintve Vörös Istvánt idézem: “ *Lövétei Lázár László evangéliumi ihletésű verseskötete azt választja, hogy megérinti Jézus történetét. Ama történet két ponton találkozik fügefákkal. Lövétei könyvében a fák nyelvén beszél. A Jézust látó fák nyelvén, mely kivételesen emberi hangra is áttehető.* ” ²⁷

2023-ban egy beszélgetőkönyv látta meg a napvilágot A legkönnyebb igazat mondani- Sóváradi beszélgetés Király Lászlóval, amely a koronavírus járvány idején készült el és bemutatja “Laci bácsi” életét és költői munkásságát részletesen.²⁸

Újabb Akalmi kötete jelent meg 2024-ben, ami tematikájában és formaiságában nagyban hasonlít a 2016-ban kiadotthoz.

2004-től jelentek meg műfordításai, melyekben a kortárs román írók (Mircea Cărtărescu, Alexandru Vakulovski, Doina Ioanid, Gheorghe Crăciun) alkotásait exportálja magyar nyelvűre.

A Székelyföld kulturális folyóirat szerkesztője volt 1998 és 2010 között, majd 2010-től 2019-ig főszerkesztőként tevékenykedett

Számos művészeti szervezet tagja:

---

²⁶ Borsodi L.László 2019: Sivatagi Zöld, Székelyföld , Szemle 23.évf. 11.sz. 2019/ 143-152

²⁷ Vörös István 2024: Lövétei Lázár László: Zákeus Fügefája , Vigilia, Szemle 2024/ 185

²⁸ Lövétei Lázár László 2023: A legkönnyebb igazat mondani- Sóváradi beszélgetés Király Lászlóval, 2023

1. 2000–: A Magyar Írószövetség tagja
2. 2002–: Az Erdélyi Magyar Írók Ligája tagja
3. 2010–: A Romániai Írók Szövetségének tagja
4. 2021–2023: Magyar Művészeti Akadémia levelező tagja
5. 2023–: Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja ²⁹

Munkásságáért számos elismert, kitüntetés és ösztön- valamint irodalmi díjat

kapott:

<u>Díj neve:</u>	<u>Évszám:</u>
Romániai Írók Szövetségének Debüt díja	1997
Magyar Művészeti Akadémia Alkotói Ösztöndíja	1998-2020
Móricz Zsigmond ösztöndíj	2000
Faludy György-díj	2001
Déry Tibor-díj	2005
Radnóti -díj	2008
József Attila-díj	2009
Erdélyi Magyar Írók Ligájának Méhes György-nagydíja	2011
Franyó Zoltán-ösztöndíj	2014
Magyar Művészeti Akadémia Az Év könyve díja	2017
Térey János-ösztöndíj	2020-2022
Erdélyi Magyar Kortárs Kultúráért Díj	2020
Salvatore Quasimodo-emlékdíj	2020
Kemény Zsigmond-díj (a Helikon folyóirat díja)	2021
Baumgarten-emlékdíj	2022

²⁹ MMA : Lövetei Lázár László

Romániai Írók Szövetsége Marosvásárhelyi Fiókjának Műfordítói különdíja	2022
Magyarország Babérkoszorúja	2023
Romániai Írók Szövetségének Kisebbségi Irodalmi Díja	2024

1.2.2. A Lövétei-líra legfontosabb karakterjegyei a kortárs magyar költészetben.

A kortárs magyar költészet jellemzői nagyban hasonlítanak a posztmodern stílusával. Sajátosságai közé sorolható az ironia, a nyelvi játékosság („*aki intenzíven él, az az intenzív osztályon köt ki*” (Hartay 2016: 71).), az elbeszélői nézőpont váltakozása („*aki intenzíven él, az az intenzív osztályon köt ki*” (Hartay 2016: 71). „*Ez annyit jelentett: meg se próbálkozz vele!*” (egyes szám második személyű elbeszélő – az egyes szám első személyű átképzeléses változata, Temesi 2012: 326).), a megkérdőjelezés, kizökkentés („*ha eszébe jut a fiú, aki szintén túl van rajta, szerzetes lett, nem, akkor lehet, hogy mégse teljesen*” (Egressy 2014: 105).) ³⁰

Lövétei lírájának stílusjegyei megegyeznek a kortárs magyar költészet karakterjegyeivel, azonban kiegészül az “unalom”, mint jelenség levetítésével, a klasszikus formák és a modernség találkozásával (Alkalmi, Eclogák) a bukolikussággal és a globalizáció valamint a természet, mint emberi létigény fontosságával (Zöld) , az Istenkereséssel (Zákeus fügefája), de olyan mély eseményeket is érint, már-már megbotránkoztatóan nyugodt stílussal ötvözve, mint a rák betegsége (Két szék között) valamint egy életre szóló, főleg a kiszolgáltatottság érzését megteremtő időszakot mutat be az ironia, a székeleyes gondolkodásmód által. (Fekete munka)

³⁰ Balázs Géza 2018: Az elbeszélés posztmodern jelenségei, Magyar nyelvőr, 142 évf, 4.sz. 2018/ 416-427

III.A FEKETEMUNKA CÍMŰ VERSESKÖTET FOGADTATÁSA A KORTÁRS MAGYAR IRODALOMBAN

A Feketemunka című verseskötet 2021-ben jelent meg, azonban már jóval korábban kezdett megfogalmazódni. Lövétei Lázár László mindazokat az élményeket, kapcsolatokat, a vendégmunkával járó mindennapi problémákat veti papírra, amelyeket sajnos át kellett élnen a '90-es évek külhoni magyarsága az anyaországba érkezve. Saját és az "övéi" tapasztalatait exportálja verses formává.

A költő célja a mű megírásával az volt, hogy ne vesszen homályba ennek az időszaknak a lenyomata, ahogy Papp Sándor Zsigmond interjújában is nyilatkozta: „Fontosnak gondoltam, hogy maradjon irodalmi lenyomata ennek a „népvándorlásnak”. Bartis Attila is szentel A nyugalomban két-három nagyon szép könyvoldalt ennek a témának, Simó Márton regényfolyamában, a Bozgorban is ott vannak a feketemunkások, de a magyar irodalmi közvélemény mintha nem vett volna tudomást erről az egésztől. Számomra legalábbis fontos téma, a kollektivizálás óta szerintem ez a vándormunkáslét formálta át leginkább szűkebb pátriám képét. És a folyamat azóta is tart!”³¹ Továbbá lényegesnek találta azt is, hogy „érzéseket” keltsen az olvasóban: „Ám váltsák meg az írók, ha kedvük tartja irodalom által az embert (vagy a világot), nekem az is elég, ha a Feketemunka idegesíteni-nyugtalanítani fogja az olvasót, ha tüske marad a körme alatt. -nyilatkozta Kiss Juditnak a Krónika folyóiratban. - Egyáltalán nem bánom, ha az olvasó fintorogni-utálkozni fog a Feketemunka olvasása közben, csak ne maradjon közömbös. Kassákkal együtt hiszem, hogy a válaszadás nem a költészet dolga (erre ott vannak a költőnél sokkal okosabb emberek), a versnek inkább érvényes kérdéseket kellene föltennie. Kevés szomorúbb dolog van a közömbös versnél.”³²

A kötet fogadtatása jelentős irodalmi visszhangot eredményezett, a mű fontossága nemcsak lírai formában jellegzetes a posztmodern irodalomban, hanem jelentős dokumentarista formát is ölt, amely lenyomatot hagy a kor történéseiről az utókor számára. Számos kritika, irodalmi elemzés született válaszul Lövétei Lázár László alkotására:

---

³¹ Papp Sándor Zsigmond:2021: A székelnek szenvedni kell-beszélgetés Lövétei Lázár Lászlóval

³² Kiss Judit , 2022: Feketemunka, a kibeszéltetlen magyar történet: Lövétei Lázár László költő „riportversei” az erdélyiek munkaerővándorlásáról, Krónika online 2022

„Nos, LLL könyve akár üde színfoltnak is nevezhető ebben a mindent a kísérleti ideiglenességbe fullasztó áradatban, s aki kézbe veszi, együltében is végigolvashatja. A kötet valóban a feketemunkások viszontagságos életéről és érzelmeiről szól, időben és térben is jól körülhatárolható az a sok részlet, melyből egy bizonyos népcsoportra, a Magyarországra a kilencvenes években kitóduló sok székely vándormunkással megesettekre lehet következtetni, s melyet a kötet narrátora –maga is sorstárs – gyűjtött össze „vignettáknak” nevezett pársoros és kész versekként tálalt hosszabb írásokban. Amúgy egy dokumentumriport hitelességével szólni versben ott sikerül igazán, ahol egy-egy emlékezetes villanás erejéig a feketemunkások emberi kiszolgáltatottsága, vagy a beiktatott bohózat jelenetben létük kíméletlen iróniája is felszínre kerül. A tudatfolyamat és rögtönzés, a gondolattársítás és frappáns szerkesztés eszközeit forgató író ezáltal egy tényfeltáró riporter vállalkozáson is túlesz, miközben a verset persze nem erre találták ki. Falusfelei lelkét faggatva tesz kísérletet a lírai újításra — s a legjobb darabokban ezt visszaigazolja az eredmény.” Írta B. Kovács András a Székely Hírmondóban.³³

“Az olvasó számára meglepő lehet, hogy Lövétei megszokott formakultusza most látszólag háttérbe szorul: eklogák helyett ezúttal szabadversekkel és hosszúversekkel találkozunk. Azonban a rá jellemző műfaj alapjaként szolgáló párbeszédes szerkezet, ha nem feltétlenül szembetűnő módon is, azért jelen van a Feketemunka darabjaiban. Még a kötet ütemezéséért felelő 25+1 vignetta vers élőbeszédszerű, vendégszöveggént feltüntetett megnyilatkozásai is mindig valakihez intézett beszámolók, jelentések, öngigazolások, tehát nem szimpla monológok. A Feketemunka hosszúversei pedig leginkább polifonikusnak mondhatók, vagyis több szólamot vegyítenek egymással: a megnyilatkozások, a közlésrétegek nincsenek egymástól elválasztva. Úgy is fogalmazhatunk, hogy a lírai hang szürkezónájában szólalnak meg, és így a versbeszéd feltárja egyértelmű kapcsolatát az általa tematizált feketemunkásokkal, akik illegálisan, de mégiscsak építkeznek egy olyan országban, amelyet végső soron hazájuknak vallának.”³⁴ - írja Smid Róbert a Kultúra.hu című folyóiratban.

Kelemen Zoltán Kaláka, Lövétei Lázár László Feketemunka című munkájában a következőképp szólal meg az alkotással kapcsolatban „...a Feketemunka kötet egészéből – az derül ki, hogy a líra felelőssége azon emberek szavainak-hangjának fennmaradása, továbbítása, akik maguk nem tudják mondanivalójukat artikuláltan megfogalmazni, így a

³³ B.Kovács András,2021: Feketemunka: Székely hírmondó, 2021

³⁴ Smid Róbert 2021: Feketén-fehéren- Lövétei Lázár László Feketemunka című kötetéről, Kultúra.hu , 2021

költő lesz az egyetlen mediális lehetőségük, hogy a mélyből szóljanak a fényben élőkhez, ahogy az Elvetélt riport lírai alanya fejezi be monológját: „Csak egyszer mondd meg nekik.”³⁵

Kocsis Francisko lefordította az alkotást román nyelvre, hogy a többségben élők is olvashassák Lövétei mélyreható alkotását. A Helikon folyóiratban, Szonda Szabolcs fordításában olvashatjuk Lövétei Lázár Lászlóról és a Feketemunka című kötetről a véleményét: *„Lövétei Lázár László bátor és temperamentumos költő, ezt igazolja az a frontális támadás is, amellyel a Feketemunkában egy kényelmetlen, látszólag „nem irodalmi” témakört céloz meg. Kíméletlen életérzésekről ír, ezeknek megfelelő nyelvi rétegekben kutat, és lényegében nagy figyelemmel építi meg könyvét, szinte zeneműhöz hasonlóan, mottókkal és „vignetta” berakásokkal, árnyalva a szöveghatásokat, és a könyv végére kiteljesítve az idealisztikusan visszaszerzett életrajz-részt a „Harghita cristatára” való hazatéréssel. Elmondható a szerzőről is, akárcsak annyi más dacoló művésztől, hogy palástoltan érzelmes, egy „kőkemény”, aki mindig engedi, hogy észrevehető legyen az érzékenysége. Végtelen tapasztalatokkal tarsolyában, mélyreható emberként mutatkozik meg előttünk, aki nagyszabású alkotóvá vált.*

Mint mondtam, igazi meglepetés nekünk, magyarul nem tudó, román olvasóknak. Vérbeli, erőteljes, lenyűgöző költő. Jegyezzük meg Lövétei Lázár László nevét!”³⁶

Borsodi L. László Isten kihűlő érintése Lövétei Lázár László: Feketemunka (egy hónap) című rendkívül részletes és kidolgozott munkájában az alábbiakat nyilatkozta 2021-ben a Kalligram folyóiratnál: *„...önmagukban olvasva veszítenek autentikusságukból. Nem az egyes versek válnak jelentéssé, hanem – ahogy az alcímben is szerepel – egy hónap történéseinek lírai reflexiójaként, naplójaként, az azokról szóló lírai riportként együtt adnak ki egy olyan struktúrát, amely a koncept kötetektől elvárható módon indít el jelentésteremtődést, vonja dialógusba az olvasót. Ennek a struktúrának az egysége elsősorban a témában ragadható meg. Adott ugyanis minden, ami a feketemunkából adódó törvényen kívüliséggel hozható összefüggésbe: a lopás, a smekkerség (Első vignetta), a segéd munkás státussal járó amatőrkedés, a hozzá nem értés és a felelősség hiánya (Beton. Ars poetica helyett; Hatodik vignetta), a megúsás és az üres, jelentés nélküli idő eltöltésének különféle módjai (Második vignetta), a kiszolgáltatottságból (Ötödik vignetta) vagy a munka megalázó természetéből (Hetedik vignetta) fakadó frusztráció és az ezzel magyarázható*

---

³⁵ Kelemen Zoltán 2022: Kaláka, Tiszatáj, 76.évf.11.sz. 2022/ 89-94

³⁶ Ion Bogdan Lefter 2023: Jegyezzük meg Lövétei Lázár László nevét, Helikon: XXXIV éf, 867 sz. 2023

trágárkodás, alantas megnyilvánulások (Szerelem; Tizenegyedik vignetta) vagy a hatalmasabbnak az átverési kísérlete (Kilencedik vignetta), az anyaországiak (a munkaadók, feketemunkások) vélt vagy valós felsőbbrendűsége és a lerománózott erdélyi magyarok kisebbségi komplexusa (Lali; Tizenegyedik vignetta), a munkásszállón való együttélés szépségei – kölcsönös ugratások, megalázások, a túlélés technikai (Krumplis gulyás; Fehér ló; Huszonegyedik vignetta), a honvágy és az otthoniaktól való eltávolodás (Zotyó), illetve a mindenféle sérelem, egyáltalán a feketemunkáslét elviseléséhez elengedhetetlen ivás (Huszonegyedik vignetta)...”³⁷

Lövétei Lázár László csontig hatoló impulzusait írta le valamint dolgozta köteté olyasformán, hogy az az olvasó, aki hasonló cipőben járt nosztalgiázhat és feldolgozhatja tapasztalatait, traumáit és nehézségeit, míg más tudomást szerezhethet a történelekről, a történelem ezen korszakáról és megfigyelheti a kiszolgáltatottság formáit, amelyek a múltban, vendégmunkások gondolataiban, a határon túli kisebbség többségének családjában és az irodalomban ott vannak, „feketén-fehéren”.

---

³⁷ Borsodi L.László, 2021: Isten kihülő érintése, Kalligram, 2022/121-125

IV.A KISZOLGÁLTATOTTSÁG MEGJELENÉSE LÖVÉTEI LÁZÁR LÁSZLÓ KÖTETÉBEN

A kiszolgáltatottság jelentése egyenlő azzal, hogy az egyén valakinek vagy valaminek a hatalma alatt áll, nem ő irányítja életét, egy olyan létállapot, amely kellemetlenségekkel, szomorúsággal, lelki és akár fizika megterheléssel, tehetetlenséggel jár. Nem csak szociális téren értelmezhető. Az anyagi nehézségekben, a munkanélküliségben, a társadalmi vagy a hatalom által eltiport peremhelyzetekben is jelen van, azonban a kisebbségi lét a kiszolgáltatottság árnyéka. Egyfajta sajátos tapasztalattal, életérzéssel köthető össze, amely nem olyan harsány, mégis a benne élőkre, az identitásukra, a biztonságérzetükre, az elhelyezkedésükre, tanulásukra, befogadásukra és életük különböző területeire nehezedik, ezzel pedig egzisztenciális magányt érhet el.

A nyelv és az irodalom ebben fontos szerepet játszik, hiszen hangot ad az elnyomottak, kiszolgáltatott helyzetben lévők némaságának. Az említett szerepet betöltő személyek az irodalomban hősként, túlélőként tekinthetők, akik csendesen, lassan szenvednek, nem harsányak, de próbálják méltósággal megőrizni identitásukat illetve ezzel együtt önmagukat is.

Művelni egy olyan anyanyelvet, amely nem egyenlő az ország államnyelvével nehéz feladat. Okozhat frusztrációt, értetlen tekinteteket és akár az identitás megszűnését is. Azonban egy nagyon dicsőséges feladat is, amely által sokkal jobban meg tudja becsülni az egyén az anyanyelven beszélés lehetőségét.

Ezeket a negatív, nehéz és mély érzelmeket veti papírra Lövétei, különböző megnyilvánulási formákkal és melankolikus hangvétellel keverve, azonban mindig egy csipetnyi reménységet is szór alkotásaiba, így egyfajta egyensúlyt hozva komoly mondanivalóval rendelkező műveibe.

A kiszolgáltatottság Lövétei Lázár László költészetének egyik fő motívumaként tekinthető, amely eredeztethető a határon túli magyarságának, a huszonegyedik század közéleti történéseinek valamint sajátos élményeinek, például rákbetegségének. Munkásságában megjelenik az egzisztenciális (élet, lét, halál, elmúlás, unalom), a társadalmi és politikai kiszolgáltatottság (kisebbségi lét, túlélés lehetőségei).

Költészete tükörképként szolgál az emberek számára a korunk mindennapjairól, reménységgel, iróniával és önreflexióval valamint sajátos, egyedi nyelvhasználattal továbbá lírai stílussal megtoldva. Nem csupán motívumként és témaként lelhető fel nála, hanem egyfajta írói eszmeként is valamint a tehetetlenség, idegenség érzése a létélmények lenyomata, amely emlékeztet az emberi gyengeségre, törekénységre, az élet apró részleteire, az élmények erősségére.

Legerősebben „*A névadás öröme*” (1997), a „*Távolságtartás*”(2000), a „*Két szék között*” (2005) és a „*Feketemunka*” (2021) című köteteiben van jelen a tehetetlenség jelensége.

„Reménytelen, retardált világ a Lövéteié, olyanok a feketemunkások, és olyan fényképszerűen, fekete-fehér kopárságban, lecsupaszítva, Weöressel szólva ének és ütem nélkül vannak megjelenítve, mint Korniss Péter *A vendégmunkás*¹ vagy Sebastião Salgado *Workers*² című fotóalbumában (ahogyan arra a kötet első verse, a *Baráber-CV* utasít is). Csalódottak, mert csalódtak saját szülőföldjükben, hazájukban(?), országukban, és reménykedtek abban, hogy – Orwell *A wigan móló* című könyve bányászainak rokonaiként – vállalva az el-, kivándorlással és az illegális munkavállalással járó veszélyeket, ha nem is válthatják meg, kétkezi munkával legalább jobba tehetik saját és otthon maradt övéik életkörülményeit. Csalódásuk itt nem ér véget. Az anyaországban elutasítással, a feketemunkás státussal járó kiszipolyozással, megalázással, megvetéssel, idegenséggel, identitásuk semmibevételével szembesülnek”³⁸ - olvashatjuk Borsodi L. László munkájának írásában, amelyben Lövétei László *Feketemunka* verseskötetére reflektál.

A *Bárka* című folyóirat 2022/3-as számában közölt két versében is a kiszolgáltatottság érzése elevenedik meg. Az *Éjszaka a vonaton* alkotásában a világban történő

(Háború előtti

csendre vágyom,

katakattog a vonatkerék.

Ukrajnáról harsognak a hírek.

Uramistenem... na, kész... elég!),

mindennapi gondokat írja le, vonatutazása során. (*Hétköznapi gond miatt igyekszem faluról a főváros felé...*

Isten tudja, hogy mi lesz a vége!

De vajon Ő tényleg tudja-é?)³⁹

A versben érződik az emberi tehetetlenség az adott politikai helyzettel szemben, a jövő felé irányuló feszültség és a kiszolgáltatottság érzése. Szintén ebben a folyóiratban és számban került közlésre a Vacsora Zákusnál elnevezésű műve, amely az emberi lét sebezhetőségeire világít rá, a bűnösség és a megváltás kérdését veszi górcső alá valamint Jézus fontosságáról is szó esik, mindez a modern stílus jegyeivel párosulva:

³⁸ Borsodi L.László, 2021: Isten kihülő érintése, Kalligram, 2022/121-125

³⁹ Lövétei László 2022: *Éjszaka a vonaton*, *Bárka* 2022/3.sz.

Nincs olyan ember,
hogy ne rajongna
érte azonnal:
hajnalig ittunk,
s közben a Jézus
újra csodát tett:
Zákeus is meg-
váltva a bűntől,
én pedig épp most
várom az áldást.)⁴⁰

A műveiben nem próbálja sajnálatra ösztönözni az olvasót, a szavait úgy használja és állítja egymás után sorba, hogy a feszültség, a tehetetlenség valamint a kiszolgáltatottság és néha a magányosság is megelevenedik úgy, hogy nincs is leírva, jelenléte mégis érezhető.

Kötetei olvasása során egyértelművé válik, hogy a kisebbségi létben élők képesek helytállni, a „jég hátán is megélni”, azonban felmerül az a kérdés, hogy a többségi társadalom, ide értve az anyaországban élőket is, tud-e valamint szeretne-e nyitottsággal és elfogadással fordulni feléjük.

Lövétei Lázár László az említett kisebbségi közösséget képviseli, ők a „sajátjai” és a velük kapcsolatos létélményeket valamint az egzisztenciális történeteket foglalja irodalmi formába.

*„Fontos, hogy ezt a közösséget Lövétei nem képviselni akarja, hanem felmutatni. De nem úgy, mint egy, a társadalom többi részétől elkülönült rezervátumot. A Feketemunka a jól kiválasztott formának köszönhetően a saját komplexitásában, irodalmian, de nem irodalmiasan teszi láthatóvá azt a valóságot, amelyben a feketemunkások helyzete is értelmezhető. A maga humorával és nehézségeivel, kilátásaival és kilátástalanságával, múltjával és máig ható örökségével.”*⁴¹ - Fogalmazta meg gondolatait Vajna Ádám A feketemunkás beszél (Lövétei Lázár László : Feketemunka) címre hallgató tanulmányában.

---

⁴⁰ Lövétei Lázár László 2022: Vacsora Zákeusnál, Bárka 2022/3.sz.

⁴¹ Vajna Ádám 2022: A feketemunkás beszél, Jelenkor, LXV.évf.10 sz. 2022/1184

V. A HATÁRÁTLÉPÉS ÉS KISZOLGÁLTATOTTSÁG MEGJELENÉSE A FEKETEMUNKA VERSEIBEN

Lövetei Lázár László 2021-ben, a Kalligram kiadónál publikálta Feketemunka című verseskötetét. Szerkezetét tekintve 26 vignettát és verset tartalmaz valamint 3 függelék. Címe témajelölő, a feketemunkások életét mutatja be. A kötet végén köszönetet nyilvánít a szerző András Albert „Gróf” - nak, Bálint Csabának, Böjte Botondnak, Demeter Gergely „Bütyök” - nek, Egyed Imre „Csumi” - nak, B.Kovács Andrásnak, Lázár István „Béni” - nek, Szabó Pálnak és Vándor Miklósnak, akik személyes történetüket megosztva segítették a kötet létrejöttét.

Egy hónap történéseit öleli magába, első szám első személyben tolmácsolva. Riportversek sokaságából épül fel, hiszen a költő úgy érezte ehhez a világhoz ez passzol, mert „*egy munkás nem jambusokba beszél*”. József Attila ihlette a szabadverseket a vignetták pedig édesapja és az ő emlékeit, élményeit dolgozzák fel. A versek tartalmát a kocsmából elkapott monológok, saját gyűjtőmunkák és személyes történetek alkotják.

A kötet legfőbb célja, hogy „tartozását lerója”, bemutassa a ‘90-es évekbeli Magyarország munkavállalásának problémáit, a feketemunkások kiszolgáltatottságait, a világot szembesíteni a már megtörtént, azonban még napjainkban sem elfeledett munkavállalással kapcsolatos ügyekkel.

A Feketemunkának volt egy „prototípusa” amely Ösfeketemunka névre hallgatott és 6 vers készült el belőle.

A könyv külsején egy „agyonpecsételt” útleveél látható, amely Ladó Béláé és Hrapka Tibor alakította át borítótervé valamint az ő nevéhez köthető a grafikai elrendezés és a nyomdai előkészítés is.

Az alkotás egy saját gondolattal indul: „*A ‘90-es évek eleje-közepe. A hőskor. Feketemunkások Magyarország szinte minden szegletében. Tartózkodási és munkavállalási engedély nélkül. / Tartozom ezzel a könyvvel magamnak is, a népes rokonságnak is – de legalább ennyire izgalmas volt a kérdés, hogy ezekbe a csontszáraz „riportokb” vajon sikerül-e annyi vért (érzelmet?, lelket?) diktálni, hogy megmozduljanak, és versként kezdjenek viselkedni.*”⁴²

Az idézet irodalmilag és emberileg is sokatmondó. Egyaránt hordoz személyességet és művészi kihívást. A költő szavai mögött ott rejtőzködik a tapasztalat, a munka fogalmának jelentésbővülése. Nem csak a cselekvésről szól, hanem mélyebb érzelmi állapotokról. A

---

⁴² Lövetei Lázár László: Feketemunka, 2021

Feketemunka nem csupán dokumentál, hanem próbál életet lehelni a sajátos, sokszor nehéz eseményekbe. A hontalanság érzése, a kényszerű alkalmazkodás olyan témák közé tartoznak, amelyeket kevesen írnak le és mondanak ki ennyire közvetlenül, őszintén. Nemcsak a társadalmi valóság, hanem a líra igazsága is jelen van: a kérdés nem az, hogy a versek, amelyek szerepelnek a kötetben szépek-e, hanem az, hogy képesek-e átadni és bemutatni a munkások életérzését.

„*Baráber-CV*”, majd alatta egy alcím: „*Szócikk a Magyar Néprajzi Lexikonból*” és egy Áprily Lajos idézet követi az kötet első versét. Az alkotás egyik kulcsdarabja, amely markánsan megjeleníti az egészére jellemző dokumentarista, mégis lírai beszédmódot. A „CV” (curriculum vitae) a hivatalos önéletrajzok világát idézi meg, vagyis egy olyan nyelvi regisztert, amely az életutakat racionalizálja, rendszerezi, és jól strukturált formában prezentálja a „társadalmilag érvényes” tapasztalatokat.

Lövétei ezzel szemben egy olyan élettörténetet mutat be, amely látszólag nem felel meg az „érvényesíthető” életrajz kritériumainak.

A versben több idegen eredetű kifejezéssel is találkozhatunk. A középpontban a baráberek állnak, amelyek vándormunkásokat jelentenek. A szó eredete német.

Jellemzőik:

1. Külföldön munkát végző személyek
2. Szeretteiktől elszakattak
3. Társadalmilag a perem szélére sodródtak⁴³

Deklasszált, amelynek eredete latin és a Magyar etimológia szótár alapján jelentése a lecsúszott, eredeti társadalmi helyzetéből kedvezőtlenebb helyzetbe került személyekkel egyenlő.⁴⁴

Hangulatát tekintve kettős, egyszerre melankolikus és ironikus. Egyrészt a sorsszerű történetek szövik át a verset. Az külhoni építőipari munkások az anyaországba érkezve feketemunkásként a társadalom peremére kerülnek, otthontalanok, idegenek, családjuktól távol élnek, sorsuk tragikus elemekkel dúsított lesz. („...*Otthontalan / Családtól - rokonságtól elszakadt / Örökké vándorló férfit is jelöl ...*”⁴⁵)

---

⁴³ Magyar Etimológiai szótár

⁴⁴ Magyar Etimológiai szótár

⁴⁵ Lövétei Lázár László 2021: *Feketemunka*

Másrészt pedig felszínre kerülnek a tréfás kiszólások, a szójátékok és az önreflexió is. („...Jobb ha tőlünk tudja tisztelt művezető úr / Hogy a baráberek deklasszált munkásokból / Kivételesen elzüllödt értelmiségiekből kerülnek ki ...”⁴⁶)

A vers eszközeit nézve felszínre tör az önazonosság, a közvetlenség és az önirónia eszköze. A költő feketemunkásként szólal meg a versben, a saját kollektívájának jellemzőit, sajátosságait bemutatva a tisztelt művezető úr” számára.

A Baráber- CV című alkotás intertextualitása sokszínű, riportversből áll, melynek elején az Áprily Lajos idézete által nyomatékositva érezhetjük a társadalmi hatásokat majd a végén, a “megjegyzésben” a költő egy közösségi tapasztalat lenyomatát szeretné rögzíteni: „Mivel fényképes önéletrajzot nem áll módunkban küldeni/ Arra kérjük tisztelt művezető urat / Hogy lapozza fel Korniss Péter A vendégmunkás (vagy Sebastiano Salgado Workers című fotóalbumát / Ha jól figyel a tisztelt művezető úr / Minket is látni fog a képeken.”⁴⁷

A versben érzékelhető a feszültség, amely annak köszönhető, hogy a beszédmód dokumentarista, a tartalom azonban mély. Az önéletrajz itt nem a szakmai előmenetel diadalívét írja le, hanem egy kiszolgáltatott réteg történetét. Ezáltal a vers egyfajta ellen-CV-vé alakul: a nem észrevehető emberek láthatóvá tételének nyelvi aktusává.

A „Baráber-CV”-t követi az *Első vignetta*, amely bemutatja mennyire talpraesettnek kellett lenni ahhoz, hogy a helyüket meg tudják tartani: „Én targoncás / Én kapus / Én raktáros- / Minden voltam én egy személyben / Jobban tudtam mi hol van / Miből mennyi van / Mint a könyvelőség...”⁴⁸

Az egymás után felsorolt „Én” retorikai alakzatként is működik egyfajta ritmust és hangsúlyozást ad, felhívja a figyelmet az identitás fragmentáltságára. Rengeteg építkezéssel kapcsolatos tevékenységre volt alkalmazható egy vendégmunkás, egyszerre lehetett minden és volt láthatatlan a rendszerben.

Mindezek ellenére Lövétei Lázár László nem gondol csak negatívan erre az időszakra. Papp Sándor Zsigmond interjújában azt nyilatkozta, hogy: “jó iskola volt az a pár hónap, ajánlom nagyon mindenkinek!”⁴⁹

A versekben eltérőek lehetnek az időszakok. Van, ahol a múltból tekint a jövőbe, van ahol a jelenből a múltba és van, amikor csak foszlányok vannak meg, a versen keresztül próbál emlékezni. Az utóbbihoz kapcsolódik a kötet következő alkotása, amely a Tide címet

⁴⁶ Lövétei Lázár László 2021: Feketemunka

⁴⁷ Lövétei Lázár László 2021: Feketemunka

⁴⁸ Lövétei Lázár László 2021: Feketemunka

⁴⁹ Papp Sándor Zsigmond:2021: A székelynek szenvedni kell-beszélgetés Lövétei Lázár Lászlóval

tudhatja magáénak. A vissza emlékezni próbálás a fő mottója. (*Milyen lehetett az első nap/ Ha megfeszülsz se bírsz visszaemlékezni milyen lehetett/ Az első napod feketemunkásként / Nem arról van szó hogy féltél vagy ilyesmi / Legalábbis reméled hogy nem féltél/ Nem azért törlődött minden mert féltél/ Úgy általában egyetlen első napodra se emlékszel*)⁵⁰

A költő a nem-emlékezés eszközével az események tárgyilagos leírására koncentrál. (*A jegyzetfüzetben az szerepel hogy ide jó lenne / valamiféle teremtéstörténet / Mit láttál-hallottál első nap feketemunkásként / Ádám vajon emlékezett-e az első napjára / Bizsergett-e a bőre Isten kihülő érintésétől.... Tide / Valamiért a Tide mosópor ugrik be / De ez még odafelé lehetett a buszon / Nem emlékszel ki mondta/ De valaki Tide mosóporral akarta meglepni az asszonyt/ Kár hogy a Tide nem tisztítja az emlékeket.*)⁵¹

A megközelítésnek köszönhetően az olvasó közvetlenül tud kapcsolódni a vershez, a nyelvezete, stílusa lehetővé teszi ezt. Bepillantást nyerhetünk egy olyan lírai szövegbe, amely hétköznapi beszélgetésnek hangzik, mégis egy kordokumentum, egy vers , bemutat egy másik dimenziót, s ha „*Teremtéstörténetnek első napnak egy kicsit kevés / Világnak viszont ez is egyfajta világ*”.⁵²

A Fekete Munkás nevezetű vers elején található Knut Hamsun: Éhség című alkotásából származó pár soros mottó egy mély, egzisztenciális hangnemet ad a műnek: az igazi, “legfeketébb” szó megtalálása, a kifejezhetetlen kínlódásnak és a reménytelenségnek a kísérlete átjárja az egész szöveget, így a közvetlen, személyes stílus sem tudja igazán eltompítani a keresés érzését, amely arra irányul, hogy hogyan lehetne egy olyan világról írni, amely valóságos, mégis számtalan szégyent, kiszolgáltatottságot és szomorúságot hordoz.

Hangulatát tekintve melankolikus, stílusa ironikus.

Szimbólumai között nagy fókusz irányul az 1100-as Dacia- ra, amely egyszerre egy társadalmi státusz és egy korszak jelképe valamint az ezt követő Rózsadomb helyszínre, amely egy felsőbb társadalmi réteg lakóhelyét jelölte. Az “Ős -Feketemunka” és az Ős-Faust találkozása komolyabb szintre emeli a verset.

A műben Lövétei Lázár László édesapja munkásnapjaira való visszaemlékezésének élménye és a rózsadombi illetve bányai munkát végző időszakának egymásnak feszülő képeinek részletezése rendkívül személyessé teszi a verset.

---

⁵⁰ Lövétei Lázár László 2021: Feketemunka

⁵¹ Lövétei Lázár László 2021: Feketemunka

⁵² Lövétei Lázár László 2021: Feketemunka

A vignetták szerepe nemcsak egy könnyebb, lágyabb hangvétel a kötetben, hanem egyfajta kohéziós erőt is biztosít. Egy-egy történetet, sorsot rögzítenek, amelyek egy szélesebb közösségi tapasztalatot tesznek láthatóvá és az olvasó egy egész társadalmi rétegbe kap betekintést. Villanásnyi képed ad a szétszórt, létbizonytalanságban szenvedő munkásokról valamint erősítik a kötet dokumentarista jellegét a rövid, tömör, de sokatmondó riport jellegű formájukkal. Az említett formának köszönhetően éppen az elhallgatások, be nem fejezett gondolatok adnak teret a líraiságnak és az olvasói együttérzésnek.

A *Feketemunka* című verseskötet *Szerelem* névre hallgató műve az alkotás egyik legterjedelmesebb darabja. A története több szálon fut. Egyszerre fektet hangsúlyt a munka felé irányuló fáradtságra, a munkásszálló abszurd történéseire, egy régi baráttal való férfias beszélgetésre, egy pohár whisky mellett és szó esik benne többek között a napégette bőr története valamint egy út is, mely Kolozsvárról Pest fele irányult, szerelmével.

Hangulata nosztalgikus, melankolikus. Stílusában az iróniát tükrözi. A vers kulcsfontosságú szimbólumai közé két darab motívum tartozik:

1. *Főnök-agy*: szerepe hogy erősítse a munkások vezetőjének jellemzőit, amely a lekezelő hangsúly és a sajátos beszédstílus, valamint az empátia hiányának találkozásából áll, fókuszálva a munka legpozitívabb, legsikeresebb eredményének elérésére. (*“Még csak negyedik napja dolgozol / De már főnök-agyad van...”*)⁵³

2. *Hold*: az éjszaka sötétségéhez köthető, jelképezi ebben a versben, a dolgozók robotszerűvé válását, a feketemunka komor, szomorú, közönyös, sötét bugyrait. Ugyanakkor ahogy a Hold egy kis világosságot ad az esti órákban, úgy a feketemunkások reménységének sugarai is megcsillanni látszanak a költeményben. Többféle formában, összetett szóban is helyet kap: holdkórós (*...Tíz méterről tényleg foltosnak látszik a fal / Mondhatta volna hogy holdkórosokat nem alkalmazunk...*), Holdnyavalya (*“...Talán ezért emlékszel olyan élesen a Taviani fivérek mozijára / Főleg a Holdnyavalya című epizódra / Szerencsétlen holdkóros csak rázza a fát és üvölt a holdra...”*)⁵⁴

A *Szerelem* alkotást személyes történetek sokasága alkotja, a költő első szám egyes személyben szólal meg, már-már úgy érezheti az olvasó, hogy beszél vele. Az említett

---

⁵³ Lövétei László 2021: *Feketemunka*

⁵⁴ Lövétei László 2021: *Feketemunka*

opcióval Lövétei Lázár László közvetlen, személyes és baráti stílust valamint hangulatot ad a versnek.

Lövétei csendes empátiával, csipetnyi humorral és iróniával tárja fel a „névtelen, nem létező” dolgozók életét, mindezt olyan módon, hogy szembesít a világot az egyre inkább érintő súlyos népbetegséggel: a közönnyel és a növekvő önzőséggel.

A Lali című versben részletesen kirajzolódik az említett mentalitás (*G.Zoli szintén feketemunkás alkoholista lett Pesten / hazaköltözött alkalmi munkákon tengődik / Másik kollégád / Szintén G. Zoli szintén feketemunkás szintén alkoholista / lett de ő nem költözött haza hajléktalan Pesten*) valamint a főszerepben lévő két munkás személy Lali (*Lalival nincs gond / Legfennebb kenőzik vezetés közben és akkor mi van / bizonyítsa be a közeg hogy tényleg kenőzött / Amúgy is nyugdíjas / Mindenki köszön neki / Még a rendőr is / Vannak ilyen emberek/ Huszonakárhány évvel később mondja SA hogy tényleg / vannak ilyen emberek / Ő is ismert egy ilyent női kiadásban / Mindenki köszönt annak is*) és Zoli (*Kedvesen lezooliznak/ Pedig Laci vagy / Zoli így / Zoli úgy / Három tornatanárod volt és mind a három Zolinak/ szólított / Ahogy most a főnök is / Lehet hogy civilben ő is tornatanár/ Zolikám / Pattanj föl te is az IFA-ra Lali mellé / Ha valaki kíváncsi a zoliság lényegére / Ha valaki szobrot akarna Zoliról hát itt vagy te / Rólad tényleg meg lehetne mintázni Zolit / Ki lehet / Mi lehet az a Zoli hogy pont olyan mint te*)⁵⁵ nemcsak konkrétumként jelenik meg, hanem embertípusként is. A munka és a bizonytalanság, a létezés és a mulandóság, a kapcsolatok a legfőbb motívumai a versnek. A személyek alakjai nem idealizált hősök csodás tettekkel vagy bátor, a hazáért küzdő vitézek, hanem egyszerű, de annál jobb lelkű kiszolgáltatott férfiak, akik rá vannak kényszerülve a politika, a hatalom által megteremtett élethelyzetre, az anyagi kényszerre.

Ha így folytadot / Lacika / Egykettőre kifingasz/ S a betont is elcseszed/ Ha már benne van a víz és a cement / Legyen ritmusa a lapátnak / úgy könnyebb / Jártál-e ételt szenteltetni? / Hát akkor imádkozzál- Írja Lövétei a Himnusz egy Lapáthoz című versében. A kor kulturális sajátosságaihoz kapcsolódott a hitélet. Új, gyorsan változó szöveggörnyezetbe kerül a himnusz műfaj, deszakraizálódva hasznosítódik újra az egyházi liturgia: pusztá ritmussá válik, melyre a fizikai munkához van szükség, bár a vers végére kiderül, hogy tulajdonképpen a Danubius rádió műsora is pótolhatja azt.⁵⁶

A *Nyolcadik vignetta* egy metaforikus történetet mesél el. Három főszereplője van az alkotásnak:

⁵⁵ Lövétei Lázár László 2021: Feketemunka

⁵⁶ Kelemen Zoltán 2022: Kaláka, Tiszatáj, 76.évf.11.sz 2022/ 89-94

1. Kutya
2. Malac
3. Feketemunkások

A történet lényege egy eseményhez, nehéz munkanaphoz kapcsolódik. A vers bevezetőjét az állatok történetén keresztül tárja elénk az író: *“Tudod ugye mit mondott a kutya / Amikor látta hogy a malac / Háromszor kap enni egy nap / Ő viszont csak egyszer? / Mondogatta a kutya hogy / Hej nem lesz ennek jó vége! / S hát karácsonykor tényleg: Mondta is a kutya / Amikor elkezdtek ölteni a disznót hogy / Szóltam én előre hogy nem lesz ennek jó vége...”* Ezt követően a feketemunkások által egy beteljesedett monológot láthatunk, hiszen a meglepően könnyű munkanapoknak “nem lett jó vége”, mert, Lövétei Lázár László versének szavaival élve: *“...Egy nap alatt hat kamion vasat gyúrtak oda nekünk / Pont mint az a kutya a hétszentségit / Éjjel kettőkor még betonoztunk.”*⁵⁷

A verset szövegeit átítatják a feszültség, a rossz érzés és a kiszolgáltatottság láthatatlan, de érezhető energiái. Nyelvezetét figyelembe véve tárgyilagosan ír a költő. Az alkotás hangulata mélabús.

*“Be akarják tiltani a telejőslást mert sok embert téveszt meg”.*⁵⁸ A Nyolcezer-ötszázötvennégy névre hallgató vers kezdőmondata, amely Csíkszentdomokoson íródott 2019. február elsején. Tartalmát nézve az alkotás negatív emlékeket ölel magába. Intertextualitását tekintve a jelen és a múlt ideje váltakozva jelenik meg a költeményben, valamint a Bibliából János jelenéseiből idéz a költő: *“... kinn maradnak az ebek a bűvösbájosok a paráznák / a gyilkosok a bálványimádók és a ki szereti és szólja / a hazugságot ...”* A bibliai idézet és a bűn (jóslás) találkozás egy különös világot jelenít meg a versben. Egyszerre lesz a mondanivaló egyszerű, mindennapi szavakból egy komolyabb, mélyebb, filozofikusabb tartalommal bíró alkotás.

Kulcsmotívumának tekinthető az emberi gyarlóság és bűn, amely kimondva nincs, viszont utalások sokaságával van telítve és a *“megtévedt”* szóban ölt szerepet. Az említett félrelépésekre, nagyságától függetlenül ír a költő. Az ember parányiságáról, gyengeségeiről, kiszolgáltatottságáról esik szó Lövétei Lázár László Nyolcezer-ötszázötvennégy című versében.

⁵⁷ Lövétei Lázár László 2021: Feketemunka

⁵⁸ Lövétei Lázár László 2021: Feketemunka

Költői képek közül fellelhető a metafora, amely nyomatékosítja a visszaemlékezések negatívitását, nehézségét: *“...Kálciumot a vénába ahogy akkor Szentendrén betont / a kofrácsba...”*⁵⁹

A riportvers hangulata komor, levert és az önreflexió jegyeivel párosul.

A költő személyes hangvétellel szól az olvasóhoz, emberi gyengeségeit bemutatva és egy pillanatra sem rejtegetve. Ezt erősíti a vers végén szereplő önellenőrzés: *“... Reméled jól számoltál / Nem szeretnéd ha hazugságon kapnának / Inkább újraszámolod / Nem nem tévedtél / Tényleg nyolcezer-ötszázötvennégy napja volt.”*⁶⁰

A kilencedik és a tizedik vignetta alátámasztja az anyagi kötelezettséget, a kitartást és az akaraterőt a külhoni vendégmunkásként dolgozó emberben. (*„Kellett volna a pénz erősen / Úgyhogy éjjel is dolgoztunk...”* - Kilencedik Vignetta *„Mikor minden költséget felszámoltak / Csak annyi pénzünk maradt/ Hogy vettünk egy-egy pár / Szép fehér Puma férfizoknit”* - Tizedik Vignetta)⁶¹

A sorban következő két alkotást Kelemen Zoltán: Kaláka (Lövétei Lázár László: Feketemunka) című tanulmányában pontosan foglalja össze: *„A Törpikében című versben az obszcén hétköznapi beszéd aktuális tagolásában ismeri fel a lírai alany a hexametert, ahogy Vergilius földművelői is hexameterekben beszélnek bukolikus környezetükben (46). Hasonló hangulatú a Kántorválasztás című következő mű is, melynek címe Székelyföld egyes részein részeg gajdolást jelent, tehát újfent szent és profán ütközik benne obszcén közönségességgel. A versnek ritmust adó „Dallam is / Szöveg is megvan” szövegrész azonban a mű végére a belső hazatérés bizonyosságává, egyúttal a külső otthontalanság véglegesödésévé válik. „Ilyen egyszerű az egész / S akkor végre te is otthon érzed magad.”*⁶²

A munkásszállón való lét kellemetlenségeket szülhet, amit a mindennapi stressz, az ingerlékenység és a fáradtság egyértelműen fokoz. A *krumplis gulyás*ban ebbe nyerhetünk bepillantást. Mielőtt elkezdődne egy leírást láthatunk, ahol a költő a szobát mutatja be: *„Jobbra emeletes ágyak, az egyik alsó ágyon Első Munkás Shakespeare Macbeth-jét olvasná”*⁶³. Csatlakozik még három munkás, akik ittas állapotban érkeznek a szobába. Beszélgetésük több szálon fut, a szakácskönyv utasításain keresztül (*Hozzávalók : 50 dkg marhahús*), a személyes élményeken át (*Nagyapám fölmászott azokra a vasbeton izékre, / mert akkor már*

⁵⁹ Lövétei Lázár László 2021: Feketemunka

⁶⁰ Lövétei Lázár László 2021: Feketemunka

⁶¹ Lövétei Lázár László 2021: Feketemunka

⁶² Kelemen Zoltán 2022: Kaláka, Tiszatáj, 76.évf.11.sz. 2022/ 92

⁶³ Lövétei Lázár László 2021: Feketemunka

*túl volt a nyolcvanon, / rövidíteni akart, / de megbotlott és hasra esett, / lement a kulimász a tenyeréről, / nem tudta elgyúrni a túrót, / áthívott hát engem, hogy gyúrjam el én ...), Lacika kérdeztetésén (Lacika, van itthon tojás?...Lacika, van itthon csontlevünk?)⁶⁴ és Machbet részleteiig (*Vaksötétben letépett / Holdfényittas beléndek...*). A beszédstílusuknak és sajátos humoruknak „hála” a züllöttség kezdő szakasza figyelhető meg. A lírában az irodalom és a szakácskönyv szokatlan párosításának lehetünk szemtanúi, amely azzal fejeződik be, hogy elkészült az étel, vagyis : „...kész a pokol öröme.”⁶⁵*

A versben érződik a munka okozta feszültség és a züllöttség keveredésének íze. Ebben az alkotásban Lövétei Lázár László megfogalmazásának köszönhetően egy pillanatra részesei lehetünk és érezhetjük a munkásszálló közösségében élők mindennapjainak sajátosságait, jegyeit.

Az alkotás hangulata nyomasztó, ugyanakkor az összetartozás, a kohéziós erő meglétének az érzése a dolgozók között jelen van, amely reménysugárként mutat előre.

Lövétei Lázár objektívnek tűnő módon beszélteti saját hőseit, mellőzve pátoszt vagy magasztos esztétikai-bölcseleti nyelviséget, de az olvasónak nem szabad megfélemednie arról, hogy ő is stilizál, az irodalom elsődlegesen fikció. A költő az, aki megszabja a megszólalás rendjét.

A fehér ló, a Mosatlan póló és az Emberfarsang verseiben a társadalmi rétegek közötti különbség, egzisztenciális kérdések és a munkásszálló villanásai váltakoznak.

A *Fehér ló* által az olvasó megismerheti a három szerencsétlen feketemunkás balesetét, akiket kórházba szállítottak, az aknában történő gázmérgezés miatt. A vers végére kiderül, hogy a történeten ismertetésére egy illemhelyiségben került sor.

A *Mosatlan póló* az irónia és a környezetvédelem találkozásáról szól. „*Egy hónapig mosatlan pólóban járt/ És nem halt bele / Számol be érdekes tapasztalatairól / Egy fiatalember az újságban*”⁶⁶ a munkások is ezt tették, bár elsősorban nem a környezet óvása céljából, hanem, mert nem volt rá mód.

Az *Emberfarsang* a munkásszálló egy darabját mutatja be színekdoché sokaságával átszőve, sajátos hangulatot teremtve az illatok, szagok és a színek randevújának segítségével: „...*Lila férfilábszag / A nők rózsaszín izzadságszaga / A másnaposság epezöld cefreszaga...*”⁶⁷

---

⁶⁴ Lövétei Lázár László 2021: Feketemunka

⁶⁵ Lövétei Lázár László 2021: Feketemunka

⁶⁶ Lövétei Lázár László 2021: Feketemunka

⁶⁷ Lövétei Lázár László 2021: Feketemunka

Az igazságtalanság, a kiszolgáltatottság, elkeseredettség valamint a külhoni magyarságból érkező, építőipari dolgozók munkáját semmibe vevő, nem megbecsülő, lenézéséről szól a *De profundis*, *Az utolsó munkás* és a *Mély kút*.

Az utolsó munkás egy hajléktalan és a dolgozó padon történő eszmecseréjének eseményeit mutatja be az olvasó számára. Egy vállalkozó átveréseit tárja elé és a vers vége, provokatív csattanóval zárul, a hajléktalan mondatával : „ *De ne keseredj el / Egy kis szerencsével / Te is lehetsz ilyen utolsó munkás / Na fizetsz valamit?*”⁶⁸

A Mélykút névre hallgató vers alcíme Tanulmányfej. Ez már önmagában kettősségre sugall. A lírában találkozik a konkrét fizikai és a szellemi, lélektani mélység. Tartalmilag egy személyes élményt mesél el, a feketemunkás napokkal kapcsolatban és egy munkahelyi baleset szövődményeiről.

A vers legfőbb jellemzői:

1. Motívumként megjelenik a kút, amely a fizikai zuhanás szövődményeit hozza színpadra szembe állítva a lélektani , egzisztenciális nehézségekkel.

Említéseiből a kulturális rétegek különbségeit tárja elénk: „*újgazdagék, magyar*”

2. Nyelvezetét tekintve szlengekkel dúsított a szöveg : „*...Egyszer nagy ordítás / S volt haver / Nincs haver*”, továbbá az ironia is helyet kap : „*Négy év alatt se sikerült egyről a kettőre jutni / s a kenyér se lett olcsóbb...*”⁶⁹

3. Stílusa közvetlen, mindennapi történetet mesél el személyes, baráti hangvétellel.

4. Hangulata nosztalgikus, ironikus és tartalmából tekintve kiábrándult.

5. A Mélykút mögött egy egzisztenciális érzés és tudat bújik meg : az igazság iránti vágy, az otthontalanság érzetének megszüntetése .

A Huszonhatodik vignetta biblikus hangulatot teremt. A pappal való beszélgetés, Isten hatalmára irányuló beszélgetés , a végtelen elégségének a vitatása a mindennapi életet illetően erősíti, elmélyíti az alkotás mondanivalóját, hangulatát.

Az ironikusság, önreflexió Lövetei László ezen versében is fellelhető. Az ellentétek szembeállításával egyfajta feszültséggel járja át a költeményt. A kettősség által felemelő, magasztos gondolatok és profán megjelenítés , továbbá a költői hangvételnek köszönhetően személyessé, barátságossá teszi a mély mondanivalójú alkotást.

⁶⁸ Lövetei László 2021: Feketemunka

⁶⁹ Lövetei László 2021: Feketemunka

Az idegenségérzet, a „másság”, a honvágy, a szeretteik hiánya, a tehetetlenség érzése és a visszaemlékezések a kötet legfőbb motívumai. A Boldog Ízek című versben találkozunk kisfia véleménye és Lövétei emlékei egy pillanatra, amelyből a régi idők “szép emlékeit” ismerhetjük meg, *Szentendre és a parizel kínlódását, nyolcvanhatban a meggylevest majd kilencvenhatban a zsömle parizelt és a zacskós kakaót, de a lövéti tyúkhúslevesről is szó esik, érezhetően vidámabb értelemben. A visszaemlékezést az érzéki tapasztalatokon keresztül kapjuk meg. Művében tolmácsolja az „állammal való randevút”, az identitás keresést (...*Akkor még magaddal se voltál tisztában / Azóta vajon vagy-e*) és a hétköznapi ünnepeit. (...*Rokonlátogatás után / Vecsésről jövet / Még szerencse, hogy nem ittál túl sokat / Nem vagy gyanús / Rutinszerű igazolás/ Segítsen már nekünk... - Örszoba*)⁷⁰*

A Harghita Cristata című versének középpontjában a szülőhely és az ember kapcsolata áll. A hegyek szépsége, a honvágy és az édes otthon újra látásáról ír. Állati tulajdonságokkal ruházza fel a Hargitát, „megöszült tarajos gőtének” nevezi, melyet szívesen sétáltatna, „széltől is óvná”, „büszke lenne rá”, bár igaz „Nagyot nézne a szomszédság”. Lövétei Lázár László a hazáról, szülőföldjéről nem áhitatosan, magasztalva vagy epekedve ír, mégis meglapulnak benne a mély érzelmek, a kötődés a vers minden sorában ott van elrejtve, némi humorral, egy kis szokatlansággal, modern stílusban, de talán a legőszintébb szeretettel mutatja be a hazáját:

„*Rég volt ilyen szép a Hargita / Mondod félhangosan / Cakka pontosan egy hónapja nem láttad / Egy hónap nem olyan nagy idő / Most mégis örülsz neki / Mármint a hegynek / Pláne így hogy tényleg szép / Felhőből fehér taréja van neki / Mint egy megöszült tarajos götte / Mondod félhangosan / Nem tudod a tarajos götte megöszül-e / Kutyát-lovat láttál már megöszülni / Kutyát-lovat sirattál már el / Tarajos gőtét még nem / Kár hogy nem állat / Mármint a Hargita / Mert elkeresztelnéd Tarajos Hargitának / Latinul Harghita cristatának hogy elegánsabb legyen / Vigyáznál rá / Széltől is óvnád / Szeretgetnéd a magad módján / Mint huszonkét év múlva fiad Orót az aranyhalat / Büszke lennél rá / Mármint az állat-hegyre vagy hegy-állatra / Pórázon sétáltatnád / Ahogy az őrlött francia romantikus költő Gérard de Nerval / (sétáltatott a korzón egy rákot / Nagyot nézne a szomszédság / Sőt ország-világ csodájára járna / Bolond egy kicsit / Mondanák / Nem a hegy hanem a fiatalember / Egy hegyet sétáltat pórázon / Valamikor vulkán volt / Nem a fiatalember hanem a hegy / Nem kell félni tőle / Már nem aktív / Mint egy kezes bárány / Elviseli hogy sétáltassák / Legalább törődnek vele / Gondolná a hegy / A Harghita cristata / Ha állat lenne / De így is szép/*

---

⁷⁰ Lövétei Lázár László 2021: Feketemunka

Felhőből fehér taréja van neki / Mint egy megőszült tarajos gőte / Mondod félhangosan / Ősz öreg / Ez a jelző is megfordul a fejedben / Pedig ezt általában emberre szokták alkalmazni / Túlzás egy hegyet leőszöregezni / Még ha állat is / Maradjunk annyiban / Mondod félhangosan/ Hogy tényleg rég volt ilyen szép.”⁷¹

A függelék között még három alkotás található, amelyek a *Pót-vignetta*, a *Kórházablak* és az *Elvetélt riport* címet viselik.

A *Pót-vignetta* szintén feketemunkásokról szól, azonban ők nem Magyarország területén dolgoztak, hanem a sivatagban, Sarm és –Sejken és a hazafele vezető utak során nehézségekbe ütközők történetét írja le.

A *Kórházablak* című versben a halál gondolatával találkozhatunk, ezt erősíti az alkotás előtt szereplő Tomáš Mazal idézet. A mű Mihály András halálára íródott és mély érzelmekkel telített.

Az *Elvetélt riport* előtt Kempis Tamás: Krisztus követése idézet áll, amely előrevetíti a riportversben hallott gondolatmenetet. Egy dialógust mutat be, melynek során az olvasó tudomására kerül, hogy egy munka nem épp úgy sikerült, ahogy azt tervezték és a dolgozó szereplőben ez sérelmet okozott valamint a hit és a lélek is jelentős szerepet kap a riportversben, ugyanis hangsúlyozza a szereplő, hogy *“nem akar pokolra jutni”*.

A három versben közös motívum az elválás, a változás, az új életre lépés.

A költő feladatának érezte, hogy megmutassa a világnak ezt a részét is, felelősséget vállaljon mindazokért az emberekért, férfiakért akik valaha, valamilyen formában feketemunkásként dolgoztak és hasonlókat éltek át. A múltat ugyan nem lehet megváltoztatni, de Lövétei Lázár László a munkások hangján szólalt meg, nyugodt, beletörődött, ironikus hangnemben, mégis sokatmondó, szívet és lelket szorongató, nehéz időket idéző témákkal, melyeket a riportokkal gazdagítva tett igazán hitelessé és őszintévé. Mindezek mellett az eszmei értékek mellett a *Feketemunka* című verseskötet kordokumentumként is szolgál, a maga sajátos, székelyes, modern stílust ötvöző alkotásában.

---

⁷¹ Lövétei Lázár László 2021: *Feketemunka*

ÖSSZEGZÉS

A határátlépés és kiszolgáltatottság jelenségét és eseményeit írta le Lövétei Lázár László Feketemunka című verseskötetében, amelyben a határon túli magyarság helyzetével, a munkavállalással kapcsolatos problémákkal és a '90-es évek nehéz időszakaival foglalkozott. A hazaszeretet, a honvágy, a tehetetlenség, az anyagi nehézségek és az idegenségérzet fontos témái a kötetnek.

Szakedolgozatomban Lövétei Lázár László kortárs erdélyi író Feketemunka című kötetének elemzésével foglalkoztam, a határátlépés és kiszolgáltatottság jelenségeire fókuszálva, amely négy fő részre tagolható:

1. Az első részben a határátlépés kérdésével az irodalomban, a határon túli magyar irodalom problémakörével, Lövétei Lázár László életével, szerepével a magyar irodalomban, fontosságával és költészetének karakterjegyeivel foglalkoztam.
2. A Feketemunka fogadtatása a kortárs magyar irodalomban, melynek során a kötet befogadástörténetét és annak részleteit dolgoztam fel.
3. A harmadik pontban a kiszolgáltatottság megjelenésének formáit igyekeztem feltárni Lövétei Lázár László költészetében. Azokat a megjegyzéseket, kritikákat és elemzéseket vizsgáltam meg, amelyekben valamilyen formában a kiszolgáltatottság jelenik meg.
4. A negyedik részben a Feketemunka című verseskötetben megjelenő határátlépés és kiszolgáltatottság motívumainak bemutatásán dolgoztam, amely verselemzéssel társult. Azt a következtetést vontam le, hogy Lövétei Lázár László ezen alkotását átszövik a mély érzelmek, az identitáskeresés, a hazaszeretet, de legfőképp a feketemunkával járó kiszolgáltatott helyzet, a megalázások sokasága, a nehéz körülmények, a munkásszálló íze és színeinek egyvelege. A kötet verseinek hangulata gyakran melankolikus és frusztráló, jellemző rá továbbá az irónia, a modernség jegyei és a munkások beszédstílusának megjelenítése. Riportversei kordokumentumként is szolgálhatnak és metaforái erős érzelmi töltetűek. Lövétei Lázár László verseskötete teljes mértékben átadja a borzalmakat, a szomorúságot és a kiszolgáltatottsággal járó gondokat.

A munka megírása során szakirodalmi forrásokat vettem igénybe valamint kritikák, tanulmányok, riportok és saját szempontok alapján dolgoztam továbbá a verseskötet is felhasználtam.

A Feketemunka nemcsak irodalmi alkotás, legnagyobb erénye, hogy a személyes emlékeket és a kollektív tapasztalatokat keresztezi. Segít megérteni és feldolgozni egy olyan korszakot, mely sokak számára jelentős hatással volt és meghatározó időszakot ölel magába a történelemben. Lövétei Lázár László nem külső szemlélőként ír, hanem feketemunkásként, külhoni, erdélyi, kiszolgáltatott magyarként. A befogadó egyfajta fejlődésnek lehet szemtanúja: a kötetben szereplő "Lacikától" egészen a költőig, amely miatt személyesebbé válik az alkotás.

A kötet olvasása során szembesülhetünk a múlt feldolgozásának próbatételeivel, a társadalmi és személyes veszteségekkel és azzal a belső hanggal is, ami arra ösztönözte az író, kényszerszerűen, hogy írja le mindezt, hiszen úgy érezte: *"tartozik ezzel a népes rokonságának."*

FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM

1. A „határon túli magyar irodalom” integrációjának kérdései - Bányai János, Bertha Zoltán, Elek Tibor, Kántor Lajos, Szokolczay Lajos, Tőzsér Árpád : kerekasztal-beszélgetése - 2001 <https://mek.oszk.hu/02200/02288/html/kerekasz.htm> (utolsó letöltés ideje: 2025.05.09)
2. B.Kovács András, 2021: Feketemunka: Székely hírmondó, 2021 https://www.hirmondo.ro/kultura/feketemunka/?utm_source (utolsó letöltés ideje: 2025.03.24)
3. Balázs Géza 2018 : Az elbeszélés posztmodern jelenségei, Magyar nyelvőr, 142 évf, 4.sz.2018/416-427,link: https://epa.oszk.hu/00100/00188/00093/pdf/EPA00188_magyar_nyelvor_2018_04_416-427.pdf (utolsó letöltés ideje: 2025.03.24)
4. Borsodi L.László 2019: Sivatagi Zöld, Székelyföld , Szemle 23.évf. 11.sz. 2019/ 143-152
5. Borsodi L.László, 2021: Isten kihülő érintése, Kalligram, 2022/121-125
6. Demény Péter: Valami egyszerű hakni „Jelenkor, 2006/3, link: <https://www.jelenkor.net/archivum/cikk/961/valami-egyszeru-hakni> (utolsó letöltés ideje: 2025.04.28)
7. Dobás Kata: Arany unalom, Az unalom költői hagyományának továbbélése Lövetei Lázár László költészetében, Forrás, 2010/9., link: https://epa.oszk.hu/02900/02931/00135/pdf/EPA02931_forras_2010_09_005-012.pdf (utolsó letöltés ideje : 2025.04.28)
8. Görömbei András 2000: Nemzetiségi Magyar irodalmak az ezredvégen, Kossuth Egyetemi Kiadó
9. Görömbei András: 2001: Kisebbségi magyar irodalmak, Kossuth Egyetemi Kiadó
10. Ion Bogdan Lefter 2023: Jegyezzük meg Lövetei Lázár László nevét, Helikon: XXXIV éf, 867 sz. 2023 , link: <https://www.helikon.ro/bejegyzesek/jegyezzuk-meg-lovetei-lazar-laszlo-nevet?utm> (utolsó letöltés ideje: 2025.04.28)
11. Kabdebó Lóránt 2019: Az idillben élő szörnyek (Közelítések Lövetei Lázár László költőivilágához) Forrás 51. évf. 10. sz. (2019.október)

https://epa.oszk.hu/02900/02931/00235/pdf/EPA02931_forras_2019_10_059-065.pdf

(utolsó letöltés ideje : 2025.04.28)

12. Kelemen Lajos 2010: Ki az ott a keresztútnál, Lövétei Lázár László: Árkádia féle, Kortárs, 54.évf.5sz , link: <https://epa.hu/00300/00381/00148/kelemen.htm> (utolsó letöltés ideje: 2025.04.28)

13. Kelemen Zoltán 2022: Kaláka, Tiszatáj, 76.évf.11.sz 2022/ 92 ,link: https://epa.oszk.hu/00700/00713/00367/pdf/EPA00713_tiszataj_2022_11_089-094.pdf (utolsó letöltés ideje: 2025.03.24)

14. Kiss Judit , 2022: Feketemunka, a kibeszéletlen magyar történet: Lövétei Lázár László költő „riportversei” az erdélyiek munkaerővándorlásáról, Krónika online 2022, link: <https://kronikaonline.ro/kultura/feketemunka-a-kibeszéletlen-magyar-tortenet-lovetei-lazar-laszlo-kolto-briportverseir-az-erdelyiek-munkaero-vandorlasarol?op=allow> (utolsó letöltés ideje: 2025.03.24)

15. Lövétei Lázár László : Lázár- kert, Gutenberg, Csíkszereda, 2021

16. Lövétei Lázár László 2022: Éjszaka a vonaton, Bárka 2022/3.sz. , link: <http://barkaonline.hu/szepirodalom/18-versek/8194-lovetei-lazar-laszlo-versei> (utolsó letöltés ideje: 2025.04.26)

17. Lövétei Lázár László 2022: Vacsora Zákeusnál, Bárka 2022/3.sz. link: <http://barkaonline.hu/szepirodalom/18-versek/8194-lovetei-lazar-laszlo-versei> (utolsó letöltés ideje: 2025.04.26)

18. Lövétei Lázár László 2023: A legkönnyebb igazat mondani- Sóváradi beszélgetés Király Lászlóval, Erdélyi Híradó-Sétatér 2023

19. Lövétei Lázár László, Feketemunka, Budapest,Kalligram,2021

20. Lövétei Lázár László: Zöld, Kolozsvár, Erdélyi Híradó 2011

21. Magyar etimológiai szótár , link: <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-etimologiai-szotar-> (utolsó letöltés ideje: 2025.04.26)

22. Magyar etimológiai szótár <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-etimologiai-szotar-> (utolsó letöltés ideje: 2025.04.26)

23. Magyar etimológiai szótár, link: <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-etimologiai-szotar-> (utolsó letöltés ideje: 2025.04.26)

24. MMA: Lövétei Lázár László: <https://mmakademia.hu/en/alkoto/-/record/MMA93200;jsessionid=6BC5A46135402951F7D97C0BA320F498> (utolsó letöltés ideje : 2025.05.10)

25. Pieldner Judit Belső vizeken kalózkodó (megjegyzések Lövétei Lázár László: Távolságtartás című kötetéhez)
26. Sánta Miriám : 2023 Lövétei Lázár László: „az irodalmat bármire lehet használni” Maszol , link: <https://maszol.ro/kultura/Lovetei-Lazar-Laszlo-az-irodalmat-barmire-lehet-hasznalni> (utolsó letöltés ideje: 2025.04.28)
27. Smid Róbert 2021: Feketén-fehéren- Lövétei Lázár László Feketemunka című kötetéről, Kultúra.hu , 2021, link: <https://kultura.hu/feketen-feheren-lovetei-lazar-laszlo-feketemunka-cimu-koteterol/> (utolsó letöltés ideje: 2025.03.24)
28. Smid Róbert:2019, Lövétei Lázár László: Miféle harag, Előretolt Helyőrség, Kortárs 2019/107-109,link: https://epa.oszk.hu/00300/00381/00250/pdf/EPA00381_kortars_2019_09_107-109.pdf (utolsó letöltés ideje: 2025.04.24)
29. Szirák Péter 1999: A regionalitás és posztmodern kánon a XX századi magyar irodalomban , Literatura 25évf, 3.sz. 1999/ 396-415, link: https://real-j.mtak.hu/1469/1/LITERATURA_1999.pdf (utolsó letöltés ideje: 2025.03.24)
30. Vaja Ádám 2022: A feketemunkás beszél, Jelenkor, LXV.évf.10 sz. 2022/1184
31. Vörös István 2024: Lövétei Lázár László: Zákeus Fügefája , Vigilia, Szemle 2024/ 185 , link: https://vigilia.hu/pdfs/Vigilia_2024_02_facsimile.pdf (utolsó letöltés ideje: 2025.03.24)

РЕЗЮМЕ

Леветеї Лазар Ласло Леветеї описав феномен і події перетину кордону та вразливості у своїй поетичній збірці «Feketemunka» («Чорна праця»), в якій йдеться про становище угорців, що живуть за межами кордону, проблеми працевлаштування та важкі часи 1990-х років. Патріотизм, туга за батьківщиною, безпорадність, фінансові труднощі та почуття відчуження є важливими темами книги.

У своїй дипломній роботі я проаналізувала твір сучасного Ласло Лазаря Леветея «Фекетемунка» («Чорна праця»), зосередившись на явищах перетину кордону та вразливості, які можна розділити на чотири основні частини:

1. У першій частині я розглянула питання перетину кордонів у літературі, проблему угорської літератури за межами кордонів, життя Ласло Леветея Лазаря, його роль в угорській літературі, значення та особливості його поезії.

2. Рецепція «Фекетемунки» в сучасній угорській літературі, в ході якої я детально зупинився на історії рецепції збірки та її деталях.

3. У третьому розділі я спробувала дослідити форми вразливості в поезії Ласло Лазаря Леветея. Я розглянула ті коментарі, критичні зауваження та аналізи, в яких у тій чи іншій формі з'являється вразливість.

4. У четвертій частині я працювала над мотивами перетину кордону і вразливості, які з'являються у поетичній збірці «Feketemunka», що я поєднала з поетичним аналізом. Я дійшла висновку, що цей твір Ласло Лазаря Леветея пронизаний глибокими емоціями, пошуком ідентичності, патріотизмом, але передусім вразливістю чорної праці, безліччю принижень, складними обставинами, смаком і кольорами робітничого гуртожитку. Настрій віршів у цій збірці часто меланхолійний і розчарований, а також характеризується іронією, сучасністю та робітничим стилем мовлення. Його репортажні вірші також можуть слугувати документальним записом, а метафори наповнені сильними емоціями. Книга віршів Ласло Лазаря Леветея повністю передає жахи, смуток і проблеми вразливості.

При написанні роботи я спирався на літературу, рецензії, дослідження, звіти та власні критерії, а також на поетичну збірку.

«Чорна робота» - це не лише літературний твір, її найбільша сила в тому, що вона перетинає особисті спогади та колективний досвід. Вона допомагає нам

зрозуміти і примиритися з епохою, яка мала значний вплив на багатьох людей і яка охоплює визначальний період в історії.

Ласло Лазар Леветеї пише не як аутсайдер, а як чорношкірий робітник, як вразливий угорець з-за кордону, з Трансільванії. Реципієнт стає свідком своєрідного розвитку: від «Лацика» у збірці до поета, що робить твір більш особистим.

Читач стикається з випробуваннями примирення з минулим, з соціальними та особистими втратами, а також з внутрішнім голосом, який змушував письменника все це записати, бо він відчував, що «зобов'язаний це зробити через свою етнічну спорідненість».

Звіт подібності

метадані

Назва організації

Hungarian College of Higher Education Ferenc Rakoczi II Transcarpathian

Заголовок

Oprics_Kinga_Magyar_Szak_Szakdolgozat_2025

Науковий керівник / Експерт

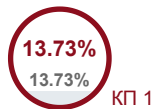
Автор **Аніко Чурман-Пушкеш**

підрозділ

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II

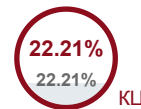
Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

12942

Кількість слів

101249

Кількість символів

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв	Б	0
Інтервали	A→	0
Мікропробіли	␣	0
Білі знаки	Б	0
Парафрази (SmartMarks)	a	42

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Колір тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	https://olvasat.hu/feketemunka/	182 1.41 %
2	https://kultura.hu/feketen-feheren-lovetei-lazar-laszlo-feketemunka-cimu-koteterol	118 0.91 %
3	https://tiszatajonline.hu/irodalom/kalaka/	88 0.68 %
4	https://www.hirmondo.ro/kultura/feketemunka/	78 0.60 %
5	https://www.ungparty.net/irodalom/vizumkoteles/kerekasztal-beszelgetes.php	75 0.58 %

Список принятых фрагментів (немає принятих фрагментів)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗМІСТ	КІЛЬКІСТЬ ОДНАКОВИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)